

GİRİŞ

Eğitim bir milletin gelişmesinde en önemli paya sahiptir. Eğitimle birlikte öğretimde yeterli ölçülerde sağlanırsa gelişme ile ilgili sorunlar aşılmış olur. Eğitim ve öğretimi organize edecek bireyler ise öğretmenlerdir. Öğretmenler bilgileri kendi yeterlilikleri sayesinde bilgiyi alanlara yani öğrencilere aktarırlar.

Eğitim ve öğretimin sağlandığı en önemli müessese okullardır. Okulların başında ilköğretim gelmektedir. İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitim ve öğretimi etkili bir şekilde sürdürebilmesi için, sınıfındaki öğrencilerinin davranışlarının olumsuz yönde olmaması gerekmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları sınıf öğretmenlerinin performansını etkileyip etkilemediğini bu araştırmayla belirlenmeye çalışılmıştır.

Eğitim-öğretim çalışmalarındaki verimliliğin, bilimsel verilere ve objektif kriterlere göre ölçülüp değerlendirilerek, hedeflere hızla ulaşılabilmesi için, öğretmenlerin yakından izlenmesi, karşılaştıkları problemlerde kendilerine meslekî yardım ve rehberlikte bulunulması gibi pek çok yönleri ile öğretmen performansını değerlendirme ayrı bir önem arz etmektedir.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına nasıl etki ettiğini araştırmak ve değerlendirmekle sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlere çözüm yolları geliştirmek gerekmektedir.

Bu çalışmanın 1. bölümünde; problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler ve hipotezlere yer verilmiştir. 2. bölümünde; sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına, eğitimde performansa ve öğretmen performansına yer verilmiştir. 3. bölümde; araştırmanın yöntem aşamalarına yer verilmiştir. 4. bölümde; araştırmada elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. 5. bölümde ise bu çalışmadan çıkan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

I. BÖLÜM

Bu bölümde problem durumuna, yapılacak olan araştırmanın amacına araştırmanın önemine, alt problemlere ve hipotezlere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim bir milletin gelişmesinde en önemli paya sahiptir. Eğitimle birlikte öğretimde yeterli ölçülerde sağlanırsa gelişme ile ilgili sorunlar aşılmış olur. Eğitim ve öğretimi organize edecek bireyler ise öğretmenlerdir. Öğretmenler bilgileri kendi yeterlilikleri sayesinde bilgiyi alanlara yani öğrencilere aktarırlar.

Eğitim ve öğretimin sağlandığı en önemli müessese okullardır. Okulların başında ilköğretim gelmektedir. İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitim ve öğretimi etkili bir şekilde sürdürebilmesi için, sınıfındaki öğrencilerinin davranışlarının olumsuz yönde olmaması gerekmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları sınıf öğretmenlerinin performansını etkileyip etkilemediğini bu araştırmayla belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına nasıl etki ettiğini araştırmak ve değerlendirmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim-öğretimin asıl hedefi Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ifadesini bulan genel amaçlar doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen bilgi çağı insanını yetiştirmektir.

Eğitim-öğretimin merkezinde öğrenci bulunmakta, diğer unsurların hepsi, bu hedef kitlenin amaca uygun yetiştirilmesi için birer araç durumundadır. Şüphesiz

öğrencilerin iyi insan, iyi vatandaş ve iyi meslek sahibi olarak yetiştirilmesinde en etkili rol öğretmene düşmektedir.

Diğer yandan; öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesi sonucunda elde edilen verilerin; öğretmen yetiştirme politikasının geliştirilmesinde; öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının programlarını gözden geçirmelerinde; öğretmen adaylarının hizmet öncesi yetiştirilmesinde; eğitim-öğretim kurumlarının ihtiyacı olan öğretmenlerin seçiminde; öğretmenlerin adaylık sürecinde ve hizmet içinde yetiştirilmelerinde; öğretmenlerin görevde yükselmelerinde ve terfilerinde; öğretmenler için, performansa dayalı bir ödüllendirilme ve ücret sistemi getirilmesinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Eğitimin her kademesinde, ülkemizin hızlı kalkınması için gerekli olan iyi eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesi, temel hedeflerimizdendir. Bu temel hedefin ortak elemanı olan öğrenciyi, topluma ve onun özelliklerine uyumlu, okuma-yazma becerilerini geliştirmiş, düşünme, analiz etme ve problem çözme yeterliliği olan, bilgi üretme ve bilgiyi verimli şekilde kullanabilme yeteneğine sahip, öğrendiğini davranışa dönüştüren, nitelikli bir insan olarak yetiştirmede, öğretmene önemli görevler düşmektedir. Öğretmen; neyi, niçin ve nasıl öğreteceğini bilmeli, öğrenmeyi paylaşabilmeli, öğrencilerini aktif öğrenme çabası gösteren kişiler haline getirebilmeli, etkinliklerinin amaca uygunluğunu ölçüp, sonuçlarını değerlendirerek, eksikliklerini giderebilmelidir.

Eğitim-öğretim çalışmalarındaki verimliliğin, bilimsel verilere ve objektif kriterlere göre ölçülüp değerlendirilerek, hedeflere hızla ulaşılabilmesi için, öğretmenlerin yakından izlenmesi, karşılaştıkları problemlerde kendilerine meslekî yardım ve rehberlikte bulunulması gibi pek çok yönleri ile öğretmen performansını değerlendirme ayrı bir önem arz etmektedir.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına nasıl etki ettiğini araştırmak ve değerlendirmekle sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlere çözüm yolları geliştirmek gerekmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları sınıf öğretmenlerinin performansını nasıl etkiler?

1.5. Alt Problemler

1. İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi nedir?
2. İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile okutmakta olduğu sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile öğrenci sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.6. Hipotezler (H_0)

Ders planlaması konusunda öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenmesi ile öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu, okuttuğu sınıf, okuttuğu sınıftaki öğrenci sayısı arasında bir fark yoktur.

Ders işleme konusunda öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenmesi ile öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu, okuttuğu sınıf, okuttuğu sınıftaki öğrenci sayısı arasında bir fark yoktur.

Öğretmenlerin ölçme değerlendirme konusunda öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenmesi ile öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu, okuttuğu sınıf, okuttuğu sınıftaki öğrenci sayısı arasında bir fark yoktur.

Sınıf disiplini konusunda öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenmesi ile öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu, okuttuğu sınıf, okuttuğu sınıftaki öğrenci sayısı arasında bir fark yoktur.

Velilerle ilişkiler konusunda öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenmesi ile öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu, okuttuğu sınıf, okuttuğu sınıftaki öğrenci sayısı arasında bir fark yoktur.

II. BÖLÜM

2.1. SINIFTA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

İnsanların bir arada yaşamasının temelindeki neden, yaşamı birbirleri için kolaylaştırmaktır. Bu basit gerçek insanların çoğunun düşüncesinde bile yoktur, bazılarınca da bilinçsizce, alışkanlık olarak uygulanır. Bu alışkanlığın bilinçli çabalara dönüşmesi, insanı “bir topluluğun üyesi” olmaktan kurtarır, “bir toplumun üyesi” yapar. İyi davranışı gösteren “ahlak” da kendi çıkarı ile toplum çıkarı arasında bir denge kurabilmektir. İnsan davranışının temelinde bu algı yatıyorsa davranış olumlu, aksi halde olumsuz, istenmeyen olarak adlandırılır. (Başar, 2004)

Sınıf yapay olarak oluşturulmuş bir topluluğun bulunduğu cansız bir ortam değildir. Sınıf, sosyal ve psikolojik yapısı etkin olan kendine özgü dinamiklere sahip bir ilişkiler sistemidir. Bu dinamikler öğrenci davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve onların davranışlarını yönlendirir.

Sınıfta bulunan öğrenciler farklı geçmiş yaşantılara, farklı kişilik yapılarına, farklı ilgi ve yeteneklere sahip olarak heterojen bir yapı oluşturur. Bu heterojen yapı sınıfta meydana getirilen öğrenme-öğretme faaliyetleri sırasında farklı davranışların meydana gelmesine ve farklı görüntülerin ortaya çıkmasına yol açabilir. Öğrencilerin farklı özelliklere sahip olması farklı davranışlarda bulunmalarına neden olur. (Karip,2005)

İstenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, psikolojik özellikleri gibi pek çok etkenlere bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Davranışlar, zamana, mekâna ve koşullara göre istendik ya da istenmedik özelliği kazanırlar. Yine aynı şekilde istenmeyen davranışların sıklığı da yaştan yaşa, öğretmenden öğretmene, dersten derse farklılık gösterebilmektedir.

Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme, derse hazırlıksız gelme, sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma, arkadaşlarına, kendisine veya eşyalarına zarar verme, derste uzun süre hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşma gibi

davranışlar, sınıfta sıkça gözlenen istenmeyen öğrenci davranışları olarak özetlenebilir. Ayrıca bu davranışların dışında temizlik ve görgü kurallarına uymama, sınavda kopya çekme, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanma, öğretmene ve arkadaşlarına kaba davranma, küfürlü konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme, söz almadan konuşma gibi davranışlar da derslerde karşılaşılabilen istenmedik davranışlardandır. İstenmeyen davranışların ortaya çıkması, hem kaçınılmaz nitelikte doğal bir olaydır hem de uygun eğitim yaşantılarını kazandırmak için iyi bir fırsattır. (Aydın, 1998)

İstenmeyen davranışların sağlıklı bir biçimde tanımlanması bu tür davranışların değiştirilmesi açısından belirleyici öneme sahiptir. Gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesi zordur. Çünkü davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler duruma, koşullara, mekâna v.b bir dizi değişkene bağlıdır. Örneğin; bahçede yüksek sesle konuşmak veya koşmak uygun bir davranışken, sınıfta istenmeyen davranıştır. Ayrıca istenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bir dizi psikolojik özellikleri açısından farklılık gösterir. Örneğin, ilköğretimin birinci kademesinde yer alan bir öğrenci ile lise öğrencisinin davranış sorunlarının farklı olacağı açıktır. Öte yandan hiperaktif (hyperactive) olarak tanımlanan öğrencinin aşırı hareketliliği anlaşılabilir ve açıklanabilir bir durumken, gözlenebilen herhangi bir sorun olmamasına karşın, normal dışı davranışlar göstermeye başlayan öğrencilerin durumu, dikkat çekicidir. Dolayısıyla istenmeyen davranışların her durum ve koşul için genel geçerliliği olan katı sınırlamalarla belirlenmesi, yaşamın gerçekliği ile örtüşmez. Aksine sorunların, durumsal değişkenlerin etkisiyle de oluşabileceği bilincinden yoksun olmak, öğretmeni davranış yönetiminde buyurgan ve tek düze bir anlayışa götürebilir.

Bu nedenle öğretmen, sorunları kategorize etme yanılığısına düşmemelidir. Çünkü kategorize etmek, istenmeyen davranışların çözümünde de, aşırı yapılandırılmış bir yönetsel anlayışın egemen olmasının anlatımıdır. Oysa nitelik ve kapsam açısından hiç bir sorun diğeri ile aynı özellikleri taşımaz. Ayrıca kalıplaşmış davranış yönetimi tekniklerinin, belli bir zamandan sonra eğitsel amaçlara hizmet ettiği de tartışmalıdır. Bu durum öncelikle öğretmenin, davranış sorunlarının gerçek nedenlerini anlamasını gerektirmektedir. Çünkü doğru anlaşılmayan hiçbir sorun çözülemez.

Sorunu anlama; sınıf içi değişkenleri kontrol etmek ve yönlendirmek amacıyla, öğrencilerle paylaşılan bir etkileşim sürecidir. Bu bağlamda öğretmen, özellikle istenmeyen davranışların nedenleri üzerinde yoğunlaşmalıdır. Söz konusu nedenler, öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi sınıfın ilişki yapısından da, kaynaklanabilir. Sorunların tanımlanmasında bilimsel araştırma yönteminden yararlanmak en akılcı yoldur. Buna göre, öncelikle problem durumunun anlaşılması için yeterli ölçüde bilgi toplanmalıdır. Kuşkusuz sağlıklı bilgilenme süreci, öğretmen - öğrenci ve öğrenci - öğrenci iletişim kanallarının açık ve yapıcı bir işleyişe kavuşturulması ile olanaklıdır. İstenmeyen davranışların anlaşılması, sorunların doğru bir yaklaşımla çözülmesinin ön koşuludur. Fakat anlamak kadar önemli olan bir başka süreç, sorunları önemlilik düzeylerine göre sıralamak ve sınıflandırmaktır.

2.1.1. İstenmeyen Davranışların Sınıflandırılması

Sınıfta belli bir zaman kesitinde, birden çok davranış sorununun bulunması doğaldır. Ancak bu sorunların tümünün birden çözülmesi mümkün değildir. Öğretmen, hangi sorunlara öncelikle eğileceğini bilmelidir. Sorunların öncelik-sırasına konması, dersin etkin ve verimli bir biçimde işlenmesini engelleyen etmenlerin saptanmasını gerektirir. Ayrıca bu sorunlar birbirleri ile yakından ilişkilidir. Örneğin ders dinlememe davranışı, konunun veya yöntemin ilginç olmamasına, öğrencilerin giriş davranışlarının yetersizliğine, oturma düzeninin uygunsuzluğuna ve başka bir dizi değişkene bağlı olabilir. Öte yandan ders dinlememe davranışına, sınıf ta gezinme, gürültü yapma, konuya ilgisiz kalma gibi davranışlar eşlik edebilir. Böyle bir durumda öğretmen, soruna neden olan değişkenler üzerinde yoğunlaşmak yerine, sonuç üzerinde yoğunlaşırsa başarısız olur.

İstenmeyen davranışların sınıflandırılması, öğretmenin sorunların neden ve sonuçlarını birbirinden ayırabilecek mesleki ve sosyal yeterliği göstermesine bağlıdır. Örneğin derste gürültü yapmanın, okula devamsızlığın, saldırganlığın, akademik başarısızlığın veya yalan söylemenin nedenlerini yeterince algılayamayan bir öğretmen, bu tür davranışların sonuçlarını ve yansımalarını da kavrayamaz. Oysa istenmeyen davranışlar, bir bütünün farklı yansımaları olabilir. Örneğin derste gürültü yapma, okula

devamsızlık, yalan söyleme veya saldırganlık eğilimleri, akademik başarısızlığın sonuçları olabilir. Bu durumda yapılması gereken cezaya başvurmada önce, dersin yeterince ilgi çekici ve sevimli olmasına özen göstermektir. (Aydın,2000)

Öte yandan öğrencilerin başarısızlık endişelerinin yok edilmesi ve potansiyelleri ölçüsünde kendilerini geliştirmeleri için uygun fırsatlarının sağlanması, birçok davranış sorununu kendiliğinden ortadan kaldırabilir. Bu bağlamda istenmeyen davranışların sınıflandırılması, öncelikle istendik davranışların ortaya çıkmasını güçleştiren etmenleri ayırtırmayı gerektirmektedir. Öğretmen ve öğrenciler kendi pozisyonlarına göre, sorunları farklı biçimde algılar. Dolayısıyla öğretmen, öğrencilere hangi davranışların neden doğru veya yanlış olduğunu tutarlı bir biçimde göstermelidir. Çünkü sınıfın istenmeyen davranışların niteliği konusunda, ortak bir bakış açısı geliştirmesinden öğretmen sorumludur. İstendik davranış örüntülerinin doğru algılanması, aynı zamanda istenmeyen davranışların doğru bir öncelik sırasına konmasına bağlıdır. Sorunları 3 şekilde ele alabiliriz:

1-Sorun olmayan davranışlar: Kısa dikkatsizlikler, bazı öğrencilerin konuşması, ödev üzerinde çalışırken kısa ara vermeler gibi ortak davranış örneklerinden oluşur.

2-Küçük sorunlar: Sınıf işlemleri ve kurallarına karşı olan davranışları içerir. Örneğin öğrencinin oturduğu yerden izin almadan kalkması gibi küçük, fakat rahatsızlık verici davranışlardır.

3-Önemli sorunlar: Bu davranışlar eğitim etkinliğini bozan ve öğrenmeyi engelleyen davranışlardır. Bu gruptaki davranışlar çok ciddidir; ancak okul kuralları veya sınıf baskısı ile izole edilirler. Örneğin diğer öğrencilere şiddet uygulama veya kavga eylemi gibi.

İstenmeyen davranışların sınıflandırılması genel olarak, davranışın sıklığı, yoğunluğu ile ortama ve öğrencinin gelişim düzeyine uygunluğu gibi değişkenlere göre yapılır. Davranışın sıklığı, ortaya çıkma oranı ile ilişkilidir. Örneğin düzenli olarak ödevini yapmakta olan bir öğrencinin yılda bir kaç kez ödev yapmamış olmasını,

problem olarak tanımlamak doğru değildir. Sıklık, aynı zamanda istenmeyen davranışın sınıfta ne ölçüde yaygın olduğu konusu ile ilgili bir kavramdır. Davranışın yoğunluğu ise, problemin şiddeti ve derinliği ile ilgilidir. Örneğin bahçede oynanan futbol maçı sırasında, pozisyon gereği arkadaşına istemeden zarar veren bir öğrenci ile herhangi bir neden yokken kasıtlı olarak, saldırgan tepkiler gösteren öğrencinin tepkileri, farklı değerlendirilmelidir.

Ayrıca erken yıllarda, çocukta davranışların sonuçlarını nesnel ölçülerde denetleyecek bir oto kontrol sisteminin gelişmemiş olması nedeniyle, yaş ve psikolojik etkenler önemli birer değişkendir. Ortama uygunluk ise, içinde bulunulan fiziksel mekânın ve dersin özelliklerine uygun davranmanın anlatımıdır. Örneğin fen bilgisi dersinde öğrencinin dersle ilgilenmek yerine, defterine resim yapmakla meşgul olması veya matematik dersinde İngilizce ödevi ile ilgilenmesi, ortama uygun olmayan davranışlardır.

Öğretmen sınıfı gözleyerek, belli bir durumda en yaygın olarak gözlenen istenmeyen davranışların envanterini çıkarmalıdır. Bu sıralamada önem derecesi, sorunların hangi amaçlara yönelik ve ne tür yöntemlerle çözüleceği konularını da, kapsamalıdır. Sorunların listelenmesinden sonra, öğretmen sınıfı bir süre daha gözleyerek hangi davranışların öncelikle değiştirilmesi gerektiğine karar vermelidir. Sorun çözme sürecinin etkililiği, istenmeyen davranışların neden ve sonuçlarının ayrıntılı bir gözlemlerle çözümlenmesine bağlıdır. Bu bağlamda istenmeyen davranışların, sınıf içi ve sınıf dışı değişkenlerinin bilinmesi, söz konusu değişkenlerin istedik amaçlar doğrultusunda bütünleştirilmesi yönünden yararlıdır. Öğretmenin sorun çözme sürecinde uygulayacağı yaklaşım, problem durumunu oluşturan değişkenleri tamamını kapsamalıdır. Çünkü birçok sorunlu davranışın ortaya çıkışında, toplumsal çevre, aile, akran grupları gibi sınıf dışı faktörler de etkili olabilir. Örneğin sosyal uyum sorunu, okul, aile ve toplumsal çevrede egemen değer yargıları. Arasındaki uyuşmazlıktan kaynaklanabilir. Öğretmenin soruna etki eden faktörlerin bilincinde olması, bütüncül bir sorun çözme stratejisi geliştirmesine katkıda bulunur.

2.1.2. İstenmeyen Davranışların Nitelikleri

Her öğretim kademesinde mutlaka çeşitli kaynaklardan gelen istenmeyen davranışlar gözlenir. Bir sınıf yöneticisinin (öğretmenin) buna hazırlıklı olması gerekir.

Bir sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışlar özellikleri bakımından birbirinden farklılaşır: (1) Planlı/tesadüfî bir şekilde yapılma durumu, (2) İstenmeyen davranışın görülme sıklığı, (3) Sınıftaki öğrencileri ve öğretmeni etkileme derecesi ve (4) Sonuçlarının ortaya çıkardığı zararın derecesi. Öğretmen öğrencilerin gösterdikleri olumsuz davranışları bu dört özellik açısından analiz etmeli ve kendi davranış yönetim stratejisini buna göre düzenlemelidir.

Tesadüfen meydana gelen olumsuz davranışlar. Sınıf ortamında meydana gelen olumsuz davranışların bazıları amaçlı olarak yapılmayan ve tesadüfen meydana gelen türdendir. Bu tür davranışlarda, bireyin amacı kesinlikle öğretmen ve arkadaşlarını rahatsız etmek, öğrenme-öğretme faaliyetlerini kesintiye uğratmak değildir. İstenmeyen davranış bireyin kontrolünün dışında veya bir ihmalden meydana gelmiştir. Örneğin, öğretmen sunumu esnasında, öğrencinin sırasını çekerken istemeden bir gürültüye sebebiyet vermesi ve öğretmen ve öğrencilerin dikkatinin bu gürültüye çekilmesi, istenmeyen bir durumdur ve öğrenci buna sebep olmuş ve dersin akışını bozmuştur. Burada meydana gelen olay tamamen kontrol dışıdır ve herhangi bir amaç taşımamaktadır. Öğrenme-öğretme faaliyetleri sırasında bu tür olaylar oldukça sık meydana gelmektedir. Öğrencinin elindeki kalem yere düşürmesi, öğrencilerin birbirlerinden çeşitli materyalleri istemesi esnasında meydana gelen gürültü, dersin sıkıcılığından öğrencinin esnemesi, kontrol dışı olarak sıkıldığını gösteren bazı davranışlarda bulunması sınıf ortamında sürekli karşılaşılabilecek olaylardır.

Sıklıkla yapılan olumsuz davranışlar. Öğrencinin gösterdiği olumsuz davranışlar yapılma sıklığına göre farklılaşabilir. Bazı davranışlar bazı öğrenci ve gruplar tarafından sıklıkla gösterilir. Burada incelenmesi gereken öğrencinin veya öğrencilerin genel anlamda birçok davranışı göstermede problem yaşayıp yaşamadığıdır. Çünkü bazı bireylerin gösterdikleri davranışlar özel bir noktada görülür ve diğer davranışlarda

görülmeyebilir. Örneğin, derse geç gelme davranışı bir öğrencide sıklıkla görülebilirken, bu öğrencide diğer olumsuz davranışlar gözlenmeyebilir. Bununla birlikte bazı öğrenciler de; geç gelme, arkadaşlarını rahatsız etme, öğretmene karşı saygısız davranma, dersin yönünü istenmeyen noktalara çekmeye çalışma, sınıf faaliyetlerine katılmama vb. Davranışlarının birkaçını veya tümünü sıklıkla gösterebilir. Problemin giderilmesi üzerinde dururken bu iki durumu birbirinden ayırmak gerekir. Çünkü birinci durumda bireyin problemi özel bir davranış üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu davranışa karşı bireyin gösterdiği tepki çeşitli faktörlerden kaynaklanabilir. Geç gelen birey için, okula uzak bir mesafede ikamet etmekten dolayı ulaşım problemi, birey gece geç yatmak zorunda olduğu için uyanamama problemi vb.den kaynaklanabilir.

Derse katılmaya istekli olmayan bir çocuk, kişilik yapısı itibariyle içe dönük, ifade becerisinin zayıf olması, bilgi ve anlama bakımından yetersiz olma vb. Gibi özelliklerden gelebilir. Bireyler bu tip problem davranışları göstermede çoğunlukla istekli değildirler. Kendi dışından kaynaklanan sebepler onları bu davranışı göstermeye zorlamaktadır ve çevresindeki bireylere pek fazla zarar vermeyen bir özellik taşır. Burada dikkate alınması gereken temel nokta, bireyin problem yaşadığı özel durumla ilgili olarak kendisinin çok fazla suçlanmaması gerektiğidir. Bunun kaynaklandığı sebep veya sebepleri araştırmak çözüm için daha etkili olabilir.

2.1.3. İstenmeyen Davranışların Etkenleri

Bütün problemlerin altında bir neden vardır. Sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışların kaynakları öğretmenin, öğrencinin, sınıfın fiziksel yapısının, sınıfın içinde bulunduğu okulun, çevrenin (uzak ve yakın) sahip olduğu özelliklere göre değişiklik göstermektedir.

“Sınıf ortamının başarılı olarak işleyebilmesi için, öğrencilerin bazı davranışlarının arttırılması ve bazı davranışlarının azaltılması gerekmektedir. Arttırılması gereken davranışlar, sınıf ortamına uygun olan davranışlardır. Azaltılması gereken davranışlar ise sınıf ortamına uygun olmayan davranışlardır.”(Tertemiz,2001)

“Sınıf ortamında eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz olarak etkileyen öğrencilerin istenmedik davranışlara yönelmelerine birçok faktör etki etmektedir. Öğrencilerin bu davranışlarını salt bir faktörle açıklamak elbette yanlış olur. Öğrencinin istenmeyen davranışına; öğrencinin kendi özellikleri, ailesi, sosyal çevresi, öğretmeni ve ortam gibi birçok faktörün kaynaklık ettiğini söylememiz mümkündür” (Durukan,2004).

Sınıf içindeki istenmeyen davranışların büyük bölümü sınıfın dışında yaşanan olaylardan kaynaklanmaktadır. Öğrencinin içinde yaşadığı çevre, aile ortamı ve okul, davranışlarının temel kaynağını oluşturur. Bu çevrede yaşayan insanların eğitim düzeyleri, öğrencilerin davranışları üzerinde önemli ölçüde etkilidir, dolayısıyla öğrencilerin davranışlarına yansiyarak sınıf içine taşınır. Eğer öğretmen, yalnızca sınıf içi davranış değişkenleri ile uğraşır, sınıf dışı etkenleri göz ardı ederse başarıya ulaşması hem zor olur hem de kalıcı olamaz.

“Öğrencinin aile ortamı, yaşantı çevresi ve okul, onun davranışının temel kaynaklarıdır. Bu çevredeki insanların eğitilmişlik düzeyleri, öğrencilerin davranışlarına yansır, sınıf içine taşınır. Çevrenin olumsuz davranışlarının değiştirilmesi, okulun çevreye dönük kültürel etkinliklerinin sayı ve kalitesine bağlıdır”. (Başar,2004)

A- Sınıf Dışı Etkenler

Sınıf dışı etkenler; okul, çevre ve aile olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

Okul: Okulun fiziksel özellikleri, durumu, öğrenci sayısı, kuralları, yönetim yapısı gibi bir çok değişken sınıf içine yansiyarak öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkiler. Eğitim- öğretim için gerekli olan materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir.

Öğretmen okul çevresindeki istenmeyen davranışlarla eğitim yoluyla uğraşımı sürdürürken, çevredeki davranışların bozucu etkilerinden öğrencilerini korumak için, onları okulda olasıca uzun süre tutabilmeye çalışabilmelidir.

Çevre: Öğrencileri problem davranışlara sevk eden en önemli faktörlerden birisi okulun sosyal çevresidir. Okulun bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal çevre öğrenci davranışları üzerinde büyük ölçüde belirleyici etkilere sahiptir. Öğretmenin, çevrede karşılaşılan bazı olumsuz davranışların sınıf ortamına girmesini önleyebilmesi için çevreyi tanıması, ekonomik, sosyal, kültürel geçmişini ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir. Öğrencilerin içerisinde yaşadıkları çevre, davranışlar üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bazen çevreyi değiştirmeden davranışları değiştiremezsiniz.

(Apuhan,2002 s. 128)

Aile: İstenmeyen davranış konusunda okul- aile birlikte önlem almalıdır. Okul tek başına aileden bağımsız problemlerin çözümüne gitmemelidir. Çünkü çocuk okuldan sonra hep ailesiyle birlikte olmaktadır.

“Aile öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alındığı, bazı temel davranışların kazanıldığı yerdir. Öğrenciler zamanlarının önemli kısmını ve ilk sosyalleşmelerini aile içinde tamamladıkları için, istenmeyen davranışların kaynaklarının ilk çekirdekleri de aile içinde atılmaktadır”. (Türnüklü, 2001, s. 436)

B- Sınıf İçi Etkenler

“Sınıf içindeki istenmeyen davranışların çoğunun kökeni sınıfın dışındadır. Bu nedenle öğretmen, yalnızca sınıf içi davranış değişkenleriyle uğraşrsa başarı düzeyi çok düşük olur, kalıcı da olmaz. Önceliği sınıf dışına vermek koşuluyla, öğretmen, sınıf içi davranış etkenlerini de bilmeli ve denetlemelidir.” (Başar,2004)

İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında sınıf dışı etkenler kadar sınıf içi etkenler de önemlidir. Öğrenciyi istenmeyen davranışlara yönelten sınıf içi etkenler; öğretmen, öğrenci ve fiziksel ortam olmak üzere gruplandırılabilir.

1- Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler

Öğretmen nitelikleri sınıf yönetiminin kalitesi ve başarısı üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Etkili bir sınıf yönetiminde öğretmenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş öğrencileri tanımak olmalıdır. Öğretmen hangi davranışın nerede ve nasıl yapılması gerektiğini, buna karşılık hangi davranışın nerede ve nasıl yapılmaması gerektiğini öğrencilere anlatmalıdır. İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmenlerin yetersizlikleri büyük rol oynamaktadır. Derste öğretmenin sürekli aktif, öğrencinin pasif olması, öğrencilerin dikkatini dağıtır. Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaması, öğretmenin toplumsal beceri eksikliğinden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) Sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir. (Tertemiz, 2001 s. 58)

2- Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler

Duygusal problemler yaşayan bazı öğrenciler, okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremeyince, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanırlar. Bazı öğrenciler öğrenim yaşantılarında karşılaştıkları başarısızlıklar nedeniyle sınıfta dersi takip etmeyerek sürekli sınıfın havasını bozmaya çalışırlar. Öğrencinin, öğretmeni ve arkadaşlarıyla etkileşim düzeyinin düşük olması, sosyal becerilerde yetersiz olması, arkadaşının olmaması, okulu sevmemesi, sosyal doyumsuzluk içinde olması gibi pek çok neden öğrenciyi sınıf ortamında görmek istemediğimiz davranışlara itmektedir.

3- Fiziksel ortamdaki kaynaklanan nedenler

Sınıfın fiziksel koşulları, gürültülü ve kalabalık oluşu, ısı ve ışık durumu öğrenci performansı üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Fiziksel açıdan kötü yapılandırılmış bir ortamda, öğrencilere eğitimin amacı olan istendik davranışları kazandırmak yani

davranış değişikliği sağlamak kolay değildir. Sınıf düzeni gibi, öğrencilerin oturma düzeni de sınıf yönetimi ve eğitsel çabalar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

2.1.4. İstenmeyen Davranışlar Karşısında Gösterilmesi Gereken Öğretmen Tepkileri

1-Sorunu Anlamak: İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında, öğretmenin yapması gereken ilk iş, sorunu anlamak olmalıdır. Sorunun doğru bir biçimde anlaşılması, doğru bir yaklaşımla çözülmesi için ön koşuldur. Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamanın ötesinde, gelecekte ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların kestirilmesi açısından da gereklidir.(Aydın,1998)

2-Görmezden Gelmek: İstenmeyen davranış o an için hemen olup bitiyorsa, süreklilik göstermiyorsa görmezden gelinebilir. Ancak öğretmen, görmezden geldiği davranışı pekiştirmekten kaçınmalıdır. Çünkü, istenmeyen bir davranışta bulunan öğrenci, bu davranışının öğretmen tarafından görmezden gelinmesiyle bunun kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünerek aynı davranışı tekrarlayabilir. Öğretmen tekrarlanan bu davranışı da görmezden gelirse, istenmeyen davranışların pekişmesine neden olur. Bu yöntemin dikkatli kullanılması gerekir. Aksi takdirde öğrenci yaptığı yanlış davranışın öğretmen tarafından tasdik edildiği yanılgısına düşebilir. Görmezden gelme yöntemi, dikkatli kullanılmadığında ciddi sorunlara yol açar. Önemli davranış problemlerini görmezden gelme ile ortadan kaldırmak mümkün olmadığı gibi, sorunun ağırlaşmasına da neden olur.

3-Uyarmak: İstenmeyen davranışı yapan öğrenciye, davranışının kabul edilemez olduğu çeşitli uyarılarla hissettirilebilir. Öğretmen vücut dilini kullanarak, dokunarak, sözle doğrudan veya dolaylı olarak soru sorarak, söz hakkı vererek veya sözü doğrudan doğruya istenmeyen davranışa getirerek öğrenciyi uyarabilir.

4-Derste Değişiklik Yapmak: Sınıfta öğretmenin sürekli aynı yöntemleri kullanması, kendinin aktif, öğrencilerin ise pasif olması, dersin sıkıcı bir hal almasına ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olur. Dikkati dağılan öğrencilerin

istenmeyen davranışlara yönelmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışlar, dersin işlenişinde, öğretim yöntemlerinde, araç ve gereçlerde değişiklikler yapılarak ortadan kaldırılabilir.

5-Sorumluluk Vermek: Yapacak bir işi olmadığını düşünen veya işi kendisine ilginç gelmeyen öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesi doğaldır. Bu durumda ona kendisini meşgul edecek bir iş vermek ya da işini kendisine daha ilginç gelecek başka bir işle değiştirmek, istenmeyen davranışların önlenmesi konusunda yararlı bir yöntemdir. Öğrencilerini tanıyan, onlar hakkında bilgi sahibi olan bir öğretmen öğrencilerine sorumluluklar verir. Sınıf başkanlığı yapmak, araç gereç getirip götürmek, ödevleri kontrol etmek gibi sorumluluklar alan öğrenci kendi davranışını kontrol ederek istenmeyen davranışlara yönelmez. Uygun ve anlamlı etkinliklerle sorumluluk verilen öğrenciler, istenmeyen davranışlara yönelecek zamanı bulamazlar.

6-Öğrenciyle Konuşmak: Yapılan bütün uyarılara rağmen öğrencinin davranışlarında bir değişiklik görülüyorsa, sorunun öğrenci ile konuşulmasında yarar vardır. İstenmeyen bir davranış görüldüğünde hemen sığağı sığağına öğrenciyle ders içinde veya ders dışında, davranışının nedenleri ve sonuçları hakkında konuşulabilir.

7-Okul Yönetimi, Aile ve Rehber Uzman İle İlişki Kurmak: Bazı sorun davranışların boyutları, öğretmenin üstesinden gelemeyeceği kadar büyük olabilir. Böylesi durumlarda öğretmenin okul yönetimi ve rehberlik servisi ile işbirliği yapması gerekir. Öğretmen sınıf içinde sıkıntı yaratan, eğitim öğretimi engelleyen davranışlarla baş edemediği durumlarda okul yönetimi, aile veya bir uzmandan sorunun çözümü için yardım isteyebilir.

8-Ceza Vermek: Diğer yöntemleri kullanmasına rağmen öğretmen hâlâ öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş edemiyorsa, göstermesi gereken en son tepki ceza vermek olacaktır. Ceza, davranışla orantılı olarak, o davranışın yinelenmesini engelleyecek şekilde uygulanmalı, bunun için de öğrenci neyi, nasıl yaptığı için ceza aldığını bilmelidir.(Başar,1999) neden ceza aldığını bilmeyen öğrencinin eğitimin amaçları doğrultusunda istenen davranışları göstermesi mümkün değildir.

Sonuç olarak sınıf, eğitim öğretimin yapıldığı ortamdır. Sınıfta sınıf içi ya da sınıf dışı etkenlerden kaynaklanan birçok neden öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk etmektedir.(Yüksel,2005)

Her şeyin dört dörtlük gittiği, hiçbir istenmeyen davranışın olmadığı bir sınıfı hayal etmek bir bakıma gerçeği görememektir. Trafik kazalarını en iyi sistemlerde bile bütünüyle ortadan kaldırma olasılığının bulunmaması gibi, okullarda da disiplin sorunlarını bütünüyle ortadan kaldırmak olası değildir. (Türnüklü, 2001, s. 438)

Eğitim öğretim etkinliklerinden beklenen verimin elde edilebilmesi iyi bir sınıf düzenini gerektirir. Öğretmenlerin olumsuz öğrenci davranışları ile başa çıkabilmesi için iyi bir sınıf yönetimi becerisine sahip olmaları gerekir. Sorun davranışların ortaya çıkmadan önlenmesi, öğrencilerin sınıf etkinliklerine katılımını artırır; öğretmenin enerjisinin ve zamanının önemli miktarını harcadığı istenmeyen davranışların ortaya çıkma olasılığını da düşürür. (Türnüklü, 2000, S.142)

İstenmeyen davranışların en aza indirilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla onların motive edilmesi gerekmektedir. (Özdayı, 2004, S.375)

2.2. EĞİTİMDE PERFORMANS

2.2.1. Performans Nedir?

Performans genel anlamda amaçlı ve planlanmış bir etkinlik sonucunda elde edileni nicel ya da nitel olarak belirleyen bir kavramdır. Değerlendirme, ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir (Turgut,1995,s:3). Performans değerlendirme ise, önceden saptanmış standartlarla karşılaştırma ve ölçme yoluyla personelin işteki performansının değerlendirilmesi sürecidir (Palmer, 1993, s: 9).

Performans değerlendirme kurum çalışanlarının çalışmalarını, etkinliklerini, eksikliklerini, yeterliliklerini, fazlalıklarını, yetersizliklerini kısacası bir bütün olarak tüm yönleri ile gözden geçirilmesidir. Performans değerlendirmesi, performansı geliştirme, eğitim ihtiyaçlarını saptama, kariyer yönetimi ve ödül sistemlerini uygulamak için çok önemli bir veri toplama sistemidir.

Performans değerlendirmesinin, niçin gerekli olduğu konusunda yapılan bir araştırma şu sonuçları vermiştir: Eğitim ve gelişme ihtiyaçlarının saptanması süre giden performansın gelişmesine katkıda bulunmak, geçmiş dönemdeki performansı gözden geçirmek, geleceğe yönelik potansiyel ve terfi durumlarını değerlendirmek, kariyer planlama konusundaki kararlara yardımcı olmak, performans hedeflerini saptamak ve ücret düzenlemelerini ya da yapılacak zamları ayarlamaktır (Ergin, 2002, s: 136).

Örgütlerin ve bireylerin, ekonomilerin, sosyal yaşamın, öğrenme süreçlerinin hızla değişim göstermesi sonucu başarılı olmaları ve yaşamlarını sürdürebilmeleri üstün performans göstermelerine bağlıdır.

Performans, bir işi yapan bir bireyin, bir grubun, bir birimin ya da örgütün o işle amaçlanan hedefe yönelik olarak nereye varabildiği başka bir deyişle neyi sağlayabildiğinin nicel ve nitel olarak anlatımıdır (Baş, 1999) .

Yeni bir insan kaynakları yönetimi modeli olarak “performans yönetimi” kavramı, örgütlerde komuta kontrol anlayışından, bir kolaylaştırıcı liderlik modeline doğru geçişi yansıtır. Bu değişim, gerek çalışan gerek örgüt açısından iş performansının genel anlamda örgütün misyonu ve uzun dönemli stratejik amaçları ile ilişkilendirilmesinin önemini anlaşılması ile birlikte gerçekleşmiştir. (Barutçugil, 2002)

Çalışanlar kendilerinden ne beklendiğini bilip anladıkları ve daha da önemlisi kendi hedeflerinin oluşturulmasında rol aldıklarında işlerini sahiplenecek ve hedeflere ulaşmak için ellerinden geleni yapacaklardır. Performans yönetim sisteminin temel ilkesi de budur.

2.2.2. Performans Değerlendirme Yöntemleri

Personelin iş verimliliğini artırmak ve sürdürülebilmek için performans ölçme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Performans değerlendirmesi; önceden saptanmış kriterlere göre, karşılaştırma ve ölçme yoluyla personelin görevdeki performansının değerlendirilmesi sürecidir. Değerlendirme, bireylerin gelişimini cesaretlendiren eğitim sürecinin düzenli bir parçası olmalıdır. Değerlendirmenin başarılı olabilmesi için, çalışanların performanslarını geliştirmeyi talep etmeleri, yöneticilerin de çalışanlara performans seviyelerini arttırmada yardım etmeleri ve öğretmeleri esastır.

Performans değerlendirme, kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesinde ve sürekli geliştirilmesinde etkin rol oynayan süreçlerin ve bu süreçlerin belirleyicisi olan çalışanların performans planlaması yapmaları için gerekli geri bildirimleri, bilimsel ve katılımcı yöntem ve tekniklerle oluşturma sürecidir.

Çalışanların performans düzeylerini belirlemek için geliştirilmiş birçok yaklaşım ve yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler performans değerlendirme, amacına yönelik olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bunlardan bazıları günümüzde klasik olarak nitelendirilen yöntemlerdir. Bazıları da uygulamada karşılaşılan sorunları çözmek ya da daha objektif değerlendirmeler yapabilmek için geliştirilmiş modern yöntemlerdir. Her bir yöntemin farklı avantaj ve dezavantajı bulunmaktadır. Örgütler, bu yöntemler arasından yapılarına, çalışanlarının niteliklerine, amaçlarına göre seçim yaparak ve bazen de birkaç yöntemi bir arada kullanarak kendi örgütlerine özgü yaklaşımlarla performans değerlendirmesi yapmaktadırlar. İlköğretim okullarındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına etkisini araştırmak için yapılan bu çalışmada da aşağıda yer alan yöntemlerin her birinden kısmen de olsa yararlanılması öngörülmektedir. Söz konusu çalışmada, birkaç yöntem bir arada kullanılarak performans değerlendirme yapılması tasarlanmıştır. Bu yaklaşımlar ise şunlardır:

a. Bireysel Performans Standartlarına Dayalı Yaklaşım

Bu yaklaşımda çalışanlar gerçekleştirdikleri hedeflere, yarattıkları sonuç ve çıktılara göre oluşturulan bireysel standartlara göre değerlendirilirler. Bu yaklaşımın içerdiği dört temel yöntem bulunmaktadır. Bunlar; hedeflerle yönetim, çalışma standartları yöntemi, doğrudan endeks yöntemi ve metin değerlemesi yöntemidir.

b. Ortak Performans Kriter Ve Standartlarına Dayalı Yaklaşım

Bu yaklaşım, her çalışanın performansını, diğer çalışanlardan bağımsız olarak, kendi iş tanımının içerdiği görev ve sorumluluklar çerçevesinde ele alır ve değerlendirir. Bu yaklaşımda kullanılan değerlendirme kriterleri birden fazla olup, bazen tüm çalışanlar için, bazen de belirli iş grupları için ortak olarak saptanmaktadır (Barutçugil, 2002). Bu yaklaşımın içerdiği beş temel yöntem bulunur. Bunlar; kritik olay yöntemi, grafik değerlendirme ölçekleri yöntemi, kontrol listesi yöntemi, zorunlu tercih sınıflaması yöntemi ve davranışsal temellere dayalı dereceleme ölçekleri yöntemidir.

c. Kişiler Arası Karşılaştırılmalara Dayalı Yaklaşım

Bu yöntemde değerlendirmeler, çalışanların birbirleriyle karşılaştırılmaları sonucunda elde edilir. Örneğin, kimler terfi edebilir; bu iş için en uygun aday kimdir sorularını yanıtlayabilmek için çalışanlar başarı düzeylerine göre sıralanır. Bu yaklaşım farklı yöntemler içermektedir. Bunlar; sıralama yöntemi, zorunlu dağılım yöntemi ve 360 derece performans değerlendirme yaklaşımıdır (M.E.B , 2006).

2.2.3. Türk Eğitim Sisteminde Performans Değerlendirme

Türkiye’de performans değerlendirme yöntemi öncesi uygulanan öğretmen değerlendirmesi, değerlendirme araçları ve öğretim kademeleri açısından farklılık göstermekteydi. Ancak genel olarak öğretmenlerin değerlendirilmesinde kullanılan iki yöntem vardı. Bunlar sicil raporları ile değerlendirme ve denetçi raporu ile

değerlendirmedir. Sicil raporu ile değerlendirme; amirlerin yaptıkları yıllık denetim ve gözlem sonunda saptadıkları olumsuz-olumlu davranışları, üçer aylık dönemler halinde sicil not defterine düşünceleri ile birlikte yazmalarınıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın performans değerlendirme öncesi mevcut personeli geliştirmede kullandığı değerlendirmeler, genelde yöneticiler ve müfettişler tarafından yapılmaktaydı. Kullanılan klasik yöntemler çalışanla çalışmayanı ayırt etmede yetersiz kalmakta ve değerlendirme sonuçlarının çalışanlarla ilgili kararlarda yeterince kullanılmamaktaydı (Buluç, 2003) .

2.3. ÖĞRETMEN PERFORMANSI

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile eğitime verdikleri önem arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bir ülkenin kalkınım gelişebilmesi için gerekli olan faktörlerin başında eğitim gelmektedir. Yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler; insan yaşamını çeşitli açılardan etkilemekte ve sosyal kurumların yapı ve fonksiyonlarını değişime zorlamaktadır. Bu değişimlere ayak uydurma çabası yenilikleri takip etme olanağı sağlayan ve gelişmelere açık bir eğitim sisteminin oluşturulmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu yüzden eğitimde her geçen gün yenilikler yeni sistemleri meydana getirmektedir.

Günümüzde her alanda yaşanmakta olan değişim eğitim kurumlarını da etkilemektedir. Eğitim kurumları bu değişime ayak uydurma ve kendini sürekli yenileme durumundadır. Bu süreçte öğretmenlerin oynayacakları rol büyük önem taşımaktadır. Çünkü bir okulun kalitesi öğretmenlerinin sunacağı eğitim hizmetinin kalitesine bağlıdır. Öğretmenlerin yanında günümüz eğitim sistemlerinin vazgeçilmez unsuru olan öğrencilerde eğitimde kalitenin artmasında büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle eğitimde istenilen sonuçlara ulaşmak için eğitimin temel ögesi olan öğretmenlere sürekli olarak yenileşme imkânının verilmesi ve öğretmen öğrenci ilişkilerinin en etkili düzeyde olması gerekir.

Öğretmenler öğrencilerine istenilen davranışları öğretmede ve öğrenilen davranışları pekiştirmede eğitimin ilk sorumlusu olmuşlardır. Öğretmen öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan kişidir. Öğrenme öğrencinin kendisi tarafından elde edilen bir sonuçtur ve öğrenme yaşantıları sonucunda meydana gelir. Öğretmenler de bu öğrenmenin sağlanmasında birer rehberdir. Öğretmenin görevi çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istendik davranışların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığı değerlendirmektir.

Günümüz toplumunda beklenen çağdaş toplum öğretmeni; sorun çözebilen, teknolojiyi kullanabilen, öğrenci ve velisi ile olumlu ilişki kurabilen, sınıfın ve okulun tüm imkânlarını kullanarak aktif öğrenme ortamına dönüştürebilen, en önemlisi de performansını geliştirmeyi bir ilke olarak benimseyen ve bu çerçevedeki tüm rolleri üstlenerek, toplumun çok yönlü gelişmesine katkıda bulunabilen bir profesyonel olmak durumundadır.

Eğitim ve öğretimin en iyi şekilde gerçekleştiği yer okullardır. Okullar öğretmen ve öğrenci ile birlikte eğitim ve öğretimin vazgeçilmez unsurları olmuştur. Öğrenmenin büyük ölçüde gerçekleştiği yer; okul ve öğrenci-öğretmen etkileşiminin gerçekleştiği en önemli yer olan sınıftır. “Sınıf, öğrenciler ve öğretmenlerin eğitsel amaçlara ulaşabilmek için, kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçlarıyla sağladıkları bilgi ve yaşantıları uygun bir düzenlenişle paylaştıkları ortamdır” (Başar, 1994: 67).

Öğrenme-öğretme ortamında birçok değişken yer almaktadır. Bu değişkenler; öğretmen, öğrenci, okul, program, eğitim ortamı, eğitim yönetimi, aile ve çevre olarak sıralanabilir. Bu değişkenlerden en önemlisi ve en kritik olanı öğretmendir. Çünkü etkili bir sınıf yönetimi için gerekli olan eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden öğretmen sorumludur.

Yapılandırmacı sisteme, yani günümüzde kullanılan yeni sisteme geçilmeden önce kullanılan sistem geleneksel sistemdir. Bu sistemde öğretmen, eğitim öğretimde birçok role sahipti. Yani öğretmen her şeyi anlatan her şeyi öğrencilere ezberleten bir roldeydi.

Öğrenci ise araştırmadan uzak ne verilirse onu ezberleyen bir role sahiptir. Bu geleneksel diye nitelenebilecek roller eğitimdeki değişikliklerle, beraber değişmek durumundadır. Öğretmenler, bilgi taşıyıcı ve aktarıcı değil, bilgi kaynaklarına giden yolları gösterici, kolaylaştırıcı birer eğitim, lideri olmalıdırlar (Başar, 1994: 12) . Öğretmenin bilgi yayıcılıktan çok “öğrenmeyi öğretmek” rolünü oynaması, bunun için de öğrenmeyi öğretmede yeterli olması gerekmektedir (Erden, 1998: 156) . Öğretmenin okuldaki rolleri eğitimdeki değişmelere ve gelişmelere paralel olarak geleneksel alandan çağcıl alana doğru gelişmektedir. Geleneksel programdan yapılandırmacı programa geçtiğimiz bu sistemle birlikte öğretmen sadece rehber duruma geçmiştir.

Etkili bir eğitim öğretimin olmasında iyi bir sınıf yönetiminin olması gerekir. Öğretmen sınıf ortamında sağlıklı bir öğrenci-öğretmen ilişkisi kurabilmesi için iyi bir iletişim ortamı olması gerekmektedir. Etkili bir iletişimin olduğu sınıflarda sınıf öğretmenleri öğrencilere emir verici tarzda yönlendirmelerden kaçınmalıdır. Onları güzel bir dille uyarmalı gözdağı vermemelidir. Öğretmen öğrencilerle alay etmemeli onlara lakap takmamalıdır.

Öğretmen, eğitim ortamında etkili bir ortam yapmasında dönüt düzeltme, ipucu ve pekiştireci ilkelere uygun olarak kullanılmalıdır. Bu ilkelere uygun eğitim öğretim yapılmalıdır. Öğretmen sınıfı, iyi organize etmeli, öğrenci katılımını sağlamalıdır. Çünkü önemli olan öğrenmeye öğrencinin birebir kendisinin katılmasıdır. İletişimde öğrencilerle sürekli göz göze gelmelidir. Gereksiz el, kol, jest, mimik ve vücut hareketleri yapılmamalıdır. Öğretmen ses tonunu iyi kullanılmalıdır. Ses tonunu sınıfın, öğrencilerin ve konunun durumuna göre ayarlamalıdır. Açık ve anlaşılır yönergeler sunmalıdır. Sınıfta herkesin anlayacağı şekilde konuşmalıdır. Öğretmen sınıfta yanlış yapmak korkusundan uzak, rahat bir öğrenme ve iletişime açık öğrenciler yetiştirmek için bütün öğrencileri öğrenmeye cesaretlendirecek aktivitelere yönlendirmelidir. Başarıyı vurgulamalı ve tüm öğrencilerin başarısını beklemelidir. Öğretmen soruları tüm sınıfa sormalıdır. Devamlı bir ya da birkaç öğrenciyle dersi sürdürmemelidir. Öğretmen ana dilini çok iyi bilmeli ve kullanılmalıdır. Öğrencilerin bir konuyu başardıklarından- öğrendiklerinden emin olmadan bir sonraki konuya geçmemelidir. Konular öğrenildikten sonra değerlendirmeler yapılarak diğer konulara geçilmelidir. Her dersin

ve ünitenin sonunda değerlendirme yapmalıdır. Dersi, ilgili davranışsal hedeflere erişirecek biçimde planlamalıdır. Öğretmen derse hazırlanarak girmelidir. Derse hazır bir öğretmen konuya ve sınıfa hâkim olur. Öğretmen sınıfta belli bir yere çakılıp kalmamalı, aynı yerde gidip gelmemeli, kendini öğrencilere göre ayarlamalıdır. Sınıf yönetimi kurallarına uygun eğitim öğretimi sağlamalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinin başarısını etkileyen bir başka boyut da öğretmenin, öğrencilerin sınıf içindeki tüm etkinliklere katılımını sağlayıp, sağlayamamasıdır. Öğrencilerin katılımın sağlandığı bir sınıf ortamında başarıya ulaşılmaması düşünülemez. Bu sürece ne kadar çok öğrenci katılımı olursa o kadar çok hedefe ulaşılmış olur. Bu nedenle öğretmen öğrencilerin katılımını sağlamalıdır. Öğretmen sınıfta etkili katılımı sağlamak için; ölçütler koymalı, bunları öğrencilere işletmeli ve öğrencileri her türlü yaşantı ile karşılaştırmalıdır. Öğrenmenin gerektirdiği çabayı harcayan ve dikkat eden öğrenciler pekiştirilmelidir. Yani gerekli yerlerde pekiştiriciler kullanılmalıdır. Öğretmen öğrencilerin öğrenme stratejileri geliştirmelerine yardım edebilmelidir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne alarak onların derse etkin katılımlarını sağlamalıdır. Öğretmenler sınıfta etkileme gücünü ellerinde bulunduran durumlar yaratmalıdırlar. Dersi ilginç hale getirecek öğrencilerin dikkatini çekecek etkinliklere yer vermelidir. Ders sunumu boyunca öğretmenler öğrencilerin dikkatini ve katılımın sağlayan teknikler kullanmalıdırlar. Ödev esnasında, öğretmenler, öğrencilerin arasında dolaşmalı, onların işine yardımcı olmalıdır. Yani onlara rehberlik etmelidir. Öğretmenler, jestler, gülümseyen gözler, sürekli dikkat etme gibi sözlü ve sözsüz araçlarla öğrencilere olan ilgisini onlara hissettirmelidir.

Sınıf ortamında başarıyı etkileyen bir başka boyut, öğretmenin etkili öğretme becerilerine sahip olup olmadığıdır. Etkili öğretme becerilerine sahip bir öğretmenin öğrenmeyi gerçekleştirmesi daha kolay olacaktır.

Öğretmen her türlü ödevi ve sınav kâğıtlarını değerlendirdikten sonra, öğrencilere dağıtmalı; onların itirazlarını hiç kızmadan dinlemeli, hata yapmışa kabul etmeli, özür dilemelidir. Öğretmen sınav, ödev gün ve saatlerini öğrencilerle birlikte belirlemelidir. Sınıftaki bütün bireyler ve gruplarla etkileşim kurmalıdır. Öğretmen sınıfta demokratik

bir ortam yaratmalıdır. Derslerini amaçlı ve düzenli biçimde sürdürmelidir. Öğrencilere uygun geri bildirimde bulunmalıdır. Olumlu davranışları pekiştirmeli, olumsuzları kontrol etmelidir. Öğretmen işe koşulan öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanırken ilkelere uymalı, sınıfını ona göre düzenlemelidir. Öğretmen, öğrenme-öğretim araç ve gereçlerini etkili biçimde kullanmalıdır. Öğretmen, konuları basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirinin önkoşulu oluş özelliklerine, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru işlemelidir. Öğretmen, özellikle okul öncesi ve ilköğretimden, eğitsel oyunlara hemen hemen her eğitim durumunda yer vermelidir. Öğretmen öğrencilerine onları sevdiğini yeri gelince belirtmelidir. Öğretmen derse zamanında girip çıkmalıdır. Öğretmen öğrencilerini tanımalı, onlara adlarıyla seslenmelidir. Sınıfta ise, “sevgili çocuklar, sevgili gençler, arkadaşlar” gibi duygusal yönü olan sözcüklerle seslenmelidir. Öğretmen, velilerle her ay toplantı yapmalı, onları bilgilendirmelidir. Öğrencilerden her dönem ya da yıl sonunda kendisini eleştirmelerini istenmelidir. Öğrencilerden gelen dönütlere duyarlı olmalı, bunlardan yararlanmalıdır. Öğretmen sınıfta bir orkestra şefi gibi davranmalıdır. Geleneksel okullarda öğretmenin tüm dikkati, işlediği konu, kullandığı yöntem ve sağlayacağı sınıf disiplini üzerinde yoğunlaşmakta, öğrencinin kendisi ve yaşadığı duygular öğretmenin dikkat merkezinin dışına çıkmaktadır.

Öğrencilerin eğitsel amaçlara uygun bir şekilde yetişmelerinde öğretmenlerin önemli rolü bulunur. Eğitimin verimli gerçekleşmesini öğretmen niteliği ve etkililiğinden ayırmak mümkün değildir. Bu nedenle öğretmenlerin nitelikli olmaları beklenir. Öğretmenlerin görevlerini en iyi şekilde yerine getirip getiremediklerinin önemli göstergeleri öğrencilerdir. Öğrencinin sınıfa girişi ile ayrılışı arasındaki olumlu fark öğretmenin katkısının ortaya konmasını sağlar.

İnsanın genel kişilik özellikleri uğraşı alanına kuşkusuz yansır. Onu türlü yönleriyle olumlu ya da olumsuz yönden etkiler. Eğitim alanında da böyledir. Öğretmenin olumsuz nitelikleri varsa başarısını engeller. Alanında gelişimini belirli düzeylerde sınırlar. Genel kişilik yapısıyla üstün nitelikli öğretmende durum tersinedir. Eğitime genel bakışı, yönelişi sorunlara yaklaşımı olumlu, çalışmalarında başarılıdır.

Genelde bir bütün olarak eğitimi, özel olarak ta öğrenme sürecindeki uygulamalarını önemli ölçüde destekleyen, başarılı kılan öğretmenin genel niteliklerinin neler olduğu kesin olarak belirlenmiş değildir. Bu konuda birçok değişik niteliklerden söz edilebilir. Öğretmende bulunması gereken bu önemli genel nitelikler şunlardır: öğrenme sürecini bireyselleştirip her öğrencinin yetenekleri, olanakları içinde yetişmesini gerçekleştirebilmelidir. Bu bağlamda eğitim amaçları, öğrenme yaşantıları ve öğrencinin gerçekleri arasında yeterli uyum ve ilişki kurabilmelidir. Uygulama içindeki deneyim ve gözlemlerinden de yararlanarak eğitim programının geliştirilmesine katkıda bulunmalıdır. Eğitimde kılavuzluk işlevinin temel ilkesini bilmeli ve uygulayabilmelidir. Eğitimle ilgili görüş, araştırma, deney ve gözlem birikimlerinden uygulamalarda yararlanılması için, yönetici ve denetleyicilerle sürekli iletişim ve etkileşim içinde bulunmalıdır. Okul-çevre ilişkilerini, eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesini destekler nitelikte geliştirmeye çalışmalıdır. Öğretmen bildikleriyle yetinmemeli, kendisini değiştirmek, geliştirmek için çaba içinde olmalıdır. Doğuştan ölünceye dek insanın eğitim gereksinimi bitmez. Yaşam çok değişken koşulları içermektedir. O, sürekli değişmektedir. (Ercan,1999)

2.3.1. Öğretmenlerde Bulunması Gereken Temel Öğretim Becerileri

Öğretim sürecinde sınıf içi öğretim ortamında ve dolayısıyla bu ortamın sağlanmasında öğretmenin üstlendiği rol gereği, öğretmenin öğreteceği konuyla ilgili yeterli alan bilgisine sahip olması yanında, belirlenmiş olan program amaçlarını dikkate alma, öğretimi planlama, öğrenciyi tanıyabilme, öğrencinin öğrenme problemlerini belirleme, öğrenciye daha kolay nasıl öğrenebileceği konusunda destek sağlama, pekiştirme, motivasyon ve güdü sağlama, yetenekleri değerlendirme, zeka türlerini; öğrenme stillerini belirleme, tekrar öğretim gibi etkili öğretim yönetimi sağlamaya yönelik pek çok becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler şunlardır:

1. Organizasyon: Organizasyon öğretmenin öğretim sürecinde yer alan tüm faktörleri düzenlemesi anlamında kullanılmaktadır. İyi organizasyon öğretmenin öğretim zamanım, enerjisini, araç-gereçleri vb. En verimli biçimde kullanmasına yardımcı olmaktadır. Yapılan çalışmalar; iyi organizasyon yapan öğretmenlerin

öğrencilerinin, iyi organizasyon yapmayan öğretmenlerin öğrencilerine göre daha başarılı olduklarını, daha kolay öğrendiklerini ve daha rahat bir öğrenme ortamı bulduklarını ortaya çıkarmıştır.

2. Tutumlar: Genel anlamda tutumlar beceri değildir. Ancak amaç başarılı öğretim yönetimi için gerekli noktaları belirlemek olduğundan, tutumların özel önemini burada vurgulamak gerekmektedir. Öğretmenler öncelikli olarak pozitif davranışlarla işe başladıklarında mutlaka daha başarılı olacaklardır. Öğretmenin derse ve öğrencilere karşı pozitif tutumu onun hedeflere daha hızlı ve etkili yaklaşmasını sağlar.

3. İletişim: Bireyler arasında anlamları ortak kılma işlemi olarak tanımlanan iletişim süreci, kimin, neyi, kime, nasıl ve ne ile söylediğini ifade etmektedir. Öğretmenin etkili kullanabildiği sesi olabileceği gibi pek çok öğretim aracı olabilir. Eğer öğretmen bunu yapmaz ise öğrenciyle yeterli iletişim kurulamaz ve öğretim sonunda öğrencide beklenen davranış değişikliği gerçekleşemez veya istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilir.

4. Yeterli içerik bilgisi ve ifade düzgünlüğü: Öğretmenlerin anlatacağı konuya hakim olmaları ve öğrencilerin anlayabileceği açık bir dilde sunum yapmaları gereklidir. Öğretmen anlatacağı konuyu iyi bilmediğinde veya öğrencilerin anlayabileceği biçimde uygun dil kullanarak sunmadığında derste çok fazla zaman kaybedecektir. Çünkü öğrenci anlayamadığı noktaları öğretmene sorduğunda öğretmen gerektiğinde konuyu tekrar etmek zorunda kalacak ve başka bir konu için kullanması gereken ders süresini aynı konuyu iki defa anlatmak için kullanmış olacaktır. Diğer taraftan konuya hakim olan ve öğrencilerin anlayabileceği biçimde ders sunumu yapan öğretmenlerin, sınıflarında öğrencilerin öğrenme problemleri düşük seviyede olacağından, bu öğretmenlerin kendilerine olan güvenleri ve öğretim yönetimindeki başarıları yüksek olacaktır. Öğretmenin tüm davranışları öğrenci tarafından çok dikkatli izlendiği için öğretmenin davranışlarını titizlikle ve amaçlı olarak seçmesi gerekmektedir.

5. Dikkat çekme: Dikkat çekme öğretmenin bilgi süreçlerine başvurmak ve ders boyunca dersi çekici hale getirmek veya dikkati sürdürmekte kullandığı işlemlerdir. Öğrencilerin derse olan ilgi ve dikkatleri öğrencilerin öğrenme stillerine, zeka türlerine, cinsiyetlerine vb. uygun öğrenme aktiviteleri yoluyla çekilir.

6. Geribildirim: Konu, sınıf düzeyi, görevi her ne olursa olsun bireyler performansları hakkında bilgi sahibi olmak isterler. Çünkü bireyin istenilen davranışı göstermesinde ve yanlış olan davranışını değiştirmesinde yapmış olduğu davranışı hakkında bilgi sahibi olması olumlu etkiler sağlamaktadır. Öğretmenin öğrencilerine verdiği geribildirimler yazılı ve sözlü olarak ikiye ayrılmaktadır. Yazılı geribildirimler; öğrenci çalışmalarında, dönem çalışmalarında değerlendirme sorularında, sınavlarda vb önemlidir. Ancak her zaman her öğrenciye tek tek yazılı geribildirim vermek öğretmenin için zor bir durumdur. Sözlü geribildirimler; soru-cevap durumunda doğru cevap verildiğinde "tamam, aferin, çok güzel" gibi ifadelerin kullanılmasıdır. Sözel geribildirim duygusal boyutu çok önemlidir. Çünkü olumlu geribildirim öğrencinin güven hissetmesini sağlayacaktır.

7. Kontrol altına alma: Kontrol altına alma kavramı; öğrenme sürecinde öğrencinin sözel ve sözel olmayan davranışlarının dikkatle izleme durumunu ifade etmektedir. Kontrol altına alma öğretme-öğrenme etkinlikleri sırasında yapılmalı ve özellikle elde edilen veriler öğrencilerin oturarak yaptıkları işlerde karışıklıkların önlenmesinde kullanılmalıdır. Fakat kontrol altına alma oturarak yapılan çalışmaların ötesinde, bir de öğrenme etkinlikleri sırasında öğrenci tepkilerinin farkında olmayı içerir. Bu durum öğrencilere uygun geribildirim vermeye yardımcı olacaktır. Kontrol altına almada temel amaç sağlanacak geribildirim için veriler toplamaktır.

8. Tekrar gözden geçirme ve özetleme: Tekrar ve gözden geçirme önceki çalışmayı özetleme ve öğrencinin öğrenmekte olduğu konu arasında bir bağlantı hazırlamaktır. Dersin başında ve sonunda yapılabileceği gibi, dersin herhangi bir etkinliğinden sonra veya önemli noktaların tekrarı amacıyla yapılabilir. Gözden geçirme öğrenmeyi destekler. İyi bir öğretmen dersinde verimi sağlamak için diğer konulara geçmeden önce mutlaka özetleme yapmalıdır.

9. Soru sorma: Soru sorma etkili öğretim yönetiminde öğretmende bulunması gereken çok önemli bir yetenektir. Etkili soru sorma yeteneğine sahip bir öğretmen, öğrenci düşüncelerini etkilemekte, öğrencilerin sınıf içi ilişki kurmalarına yardımcı olmakta, temel becerileri etkilemekte, başarıyı desteklemekte, utangaç ve sıkılgan öğrencilerin derse katılımlarını sağlamakta ve dikkati dağılmış öğrencilerin dikkatini toplamakta başarılıdır.

10. Öğretim yaklaşımlarının seçimi: Hedef davranışların düzeyi değiştikçe öğretim etkinliklerin de değişmesi gereklidir, örneğin; öğretmenin bilgi düzeyinde belirlenmiş olan amaçların gerçekleşmesine yönelik olarak öğretim yaklaşımları ile uygulama düzeyinde belirlenmiş olan amaçların gerçekleşmesine yönelik olarak kullandığı öğretim yaklaşımlarının farklı olması gerekmektedir.

2.3.2. Öğretmen Performansını Değerlendirmenin Önemi

Eğitim-öğretim çalışmalarındaki verimliliğin, bilimsel verilere ve objektif kriterlere göre ölçülüp değerlendirilerek, hedeflere hızla ulaşılabilmesi için, öğretmenlerin yakından izlenmesi, karşılaştıkları problemlerde kendilerine meslekî yardım ve rehberlikte bulunulması gibi pek çok yönleri ile öğretmen performansını değerlendirme ayrı bir önem arz etmektedir.

Diğer yandan; öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesi sonucunda elde edilen verilerin; öğretmen yetiştirme politikasının geliştirilmesinde; öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının programlarını gözden geçirmelerinde; öğretmen adaylarının hizmet öncesi yetiştirilmesinde; eğitim-öğretim kurumlarının ihtiyacı olan öğretmenlerin seçiminde; öğretmenlerin adaylık sürecinde ve hizmet içinde yetiştirilmelerinde; öğretmenlerin görevde yükselmelerinde ve terfilerinde; öğretmenler için, performansa dayalı bir ödüllendirilme ve ücret sistemi getirilmesinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Değerlendirme süreci, birçok öğretmen tarafından, öğretmenlik mesleğinin icrasında “öğretmenin özel alanına” bir müdahale veya tehdit olarak algılanabilir.

Öğretmenlerin sürece etkili katılımı bu yanlış algılamayı ve yanlış algılamamanın etkilerini azaltabilir. Değerlendirme ölçütleri olabildiğince objektif ve açık olmalıdır. Değerlendirme süreci öğretmenin kendine güvenini ve saygınlığını zedelemek yerine, güven, saygı ve saygınlığın tesis edilmesine katkı sağlamalıdır. Bu, öğretmenin başarılarının takdir edilmesi ve geliştirilmeye açık yönlerinin belirlenerek, meslekî ve bireysel gelişim için destek sağlanması ile mümkündür. Değerlendirme ve gözlem formları objektif değerlendirme ölçütleri sağlamakla birlikte, öğretmenlerin özgün ve yaratıcı çalışmalarını da teşvik ve takdir etmelidir. Tek bir kaynaktan ve yöntemden elde edilecek bilgiler, öğretmen performansının değerlendirilmesinde yeterli olmayacaktır. Bu nedenle çoklu veri kaynakları (yönetici, müfettiş, öğretmenin kendisi, zümre öğretmenleri, öğrenci ve veli) ve çoklu yöntemlerden (gözlem, görüşme ve değerlendirme formları) elde edilen bilgilerin birlikte ele alınması ve öğretmen performansının bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerekir.

Performans değerlendirme, öğretmenin performansına ilişkin yapıcı ve yönlendirici geri bildirimler sağlamalıdır. Öğretmenin bireysel meslekî gelişim plânı, değerlendirme sonuçları üzerine yapılandırılmalıdır.

Değerlendirme sürecinde açıklık esas olmalıdır. Değerlendirilen, dosyasına girecek her değerlendirme belgesinin bir kopyasını almalıdır. Değerlendirme sonuçlarının değerlendirilene bildirilmesi isteğe bağlı kullanılacak bir hak değil, yönetimin değerlendirilene karşı bir sorumluluğudur.

Performans değerlendirme süreci şeffaf bir şekilde yürütülmelidir. Değerlendirilen öğretmenin değerlendirme sürecinin her aşamasında yer alması ve kendisini değerlendiren kişi ya da kişilerin değerlendirme sürecine katılacağı için değerlendirme formlarına imza atması değerlendirme sürecini daha demokratik kılacağı gibi, öğretmeni kendi eksikliğini görmesi ve giderebilmesi konusunda da güdeleyici olacaktır. Bu konuyla ilgili olarak ülkemizde yapılan araştırmalar da öğretmenlerin büyük çoğunluğu değerlendirmenin açık yapılması ve sonuçlarının ilgiliye bildirilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu nedenle, öğretmenin performansının değerlendirildiği formların altına, değerlendirilen öğretmenin de imzası alınmalıdır.

Performans değerlendirme, değerlendirilen açısından bir yükümlülük değil bir haktır. Öğretmenlerin en çok yakındığı hususlardan biri “başarılı öğretmenle başarısız öğretmen arasında bir fark” olmadığıdır. Etkili bir değerlendirme sistemi bu farkın oluşturulmasının ve başarının karşılığının elde edilmesinin ön koşuludur.

Okulda performans değerlendirme, performans yönetim sisteminin bir alt sürecidir. Performans yönetim sistemi, süreçlerdeki işleyişe bağlı olarak sonuçları değerlendirerek, değerlendirme sonuçlarını okulun amaçları ve hedefleri doğrultusunda yönetmektir. Performans yönetim sistemi, çalışanların işe alınmasından, eğitim ve geliştirme etkinliklerine, kariyer plânlamasına, ödül ve teşvik ile ücretlendirme sistemine kadar çok boyutludur.

Sistemin en stratejik unsuru ise öğretmendir. Öğretmenin ruh sağlığı, mesleğe adanmışlığı, bilgi ve becerisi, güdülenme düzeyi, eğitim-öğretim faaliyetlerini doğrudan ve dolaylı bir şekilde etkiler. Bu sebeple, okulda öğretmenin performansının artırılması ve üst düzeyde öğretmenlerden verim alınması gerekir. Okulun kalitesini artıran etmenlerden birisi de, öğretmenlerin performanslarının artırılmasıdır. Okuldaki madde ve insan kaynaklarını, okulun amaçları doğrultusunda, etkili kullanma görevini üstlenen okul yöneticisi, öğretmenin, performans düzeyinden sorumludur. Okulun eğitsel kalitesinin artmasında işe koşulan uygulamalardan birisi de, öğretmenlerin mesleki etkinliklerdeki performanslarının artırılmasıdır. Bu çalışmada öğretmen performansına paralel olarak öğrenci, veli, idari personelin performans artırımından da söz edilmektedir.

Öğretmenlerin performans düzeylerinin artırılmasında, okul yöneticisinin performans yönetimi konusundaki yeterlilik düzeyi oldukça önemlidir. Okul yöneticisinin performans yönetimi konusundaki bilgi ve becerisi, kuram-uygulama arasındaki ilişkiyi kurabilme düzeyi, okuldaki etkili performans yönetiminin gerçekleşmesini sağlayabilir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılacak ölçme aracı, araştırma verilerinin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

1- Araştırmanın Modeli

Araştırma istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin yapan performansına olan etkilerini araştırmak üzere ilköğretim 1. Kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanan genel tarama modelinde yapılmıştır.

Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek yada örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. (Karasar, 2005:79)

2- Araştırmanın Evreni Ve Örnekleme

Bu çalışmanın evreni, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Afyonkarahisar ilindeki ilköğretim okulları ile bu okullarda görev yapan öğretmenlerdir.

Araştırma örnekleme olarak il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 135 sınıf öğretmeni, Emirdağ ilçe merkezi ve merkeze bağlı kasabalardaki ilköğretim okullarında görev yapan 35 sınıf öğretmeni, İhsaniye ilçe merkezi ve merkeze bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 30 sınıf öğretmeni alınmıştır. Bu ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanan, anket sonuçlarına göre değerlendirme yapılmıştır.

3- Veri Toplama Aracı

Araştırmacı, hipotezleri test etmek amacıyla araştırmada veri toplama aracı olarak, İlköğretim okullarındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına etkisini tespit edebilmek için örneklem olarak alınan okullarda “anket” çalışması uygulanmıştır.

3.1. Anketin Hazırlanması Ve Verilerin Toplanması

Araştırmacı, ilk önce konuyla ilgili literatür taraması yapmıştır. Literatür taraması sonucunda İlköğretim okullarındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansına etkisini tespit edebilmek için, sınıf içinde istenmeyen 25 öğrenci davranışı belirlenerek bir liste oluşturuldu. Bu istenmeyen 25 öğrenci davranışı Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi’nde görev yapan 4 yardımcı doçentin uzman kanısına sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda anket formuna istenmeyen 25 öğrenci davranışı alınarak anket formu hazırlanmıştır.

Anketin birinci bölümünde sınıf öğretmenlerinin kişisel bilgilerine yer verilmiş ve ilgili boşlukları doldurmaları istenmiştir. Anketin diğer bölümünde istenmeyen 25 öğrenci davranışının karşısına dersi planlama, ders işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkiler boyutunda her birine Etkilemiyor, Biraz Etkiliyor, Çok Etkiliyor olmak üzere Likert tipi 3 tane cevap seçeneği sunulmuştur. Bu özelliklerle ilgili öğretmenlerin kendilerine göre en uygun olan cevabı işaretlemeleri istenmiştir.

3.2. Anketin Uygulanması

Araştırmacı anketleri uygulanmadan önce, belirlenen okullarda anketlerin uygulanabileceğine dair Afyonkarahisar Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. İzin belgesi Ek-1’de verilmiştir. İzin alınırken ankete katılacak öğretmen ve okul sayısı belirlenmiştir. Bu sayı doğrultusunda hazırlanan anketler 250 adet çoğaltılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Anketler okullara gidilerek uygulanmış olup, bu konuda okul idareleri ve öğretmenler tarafından gerekli yardım

sağlanmıştır. Tüm öğretmenlere anketin doldururken nelere dikkat etmeleri gerektiği hususunda bilgilendirilmiştir. Öğretmenlere anketlerin verilmiş tarihinden itibaren bir hafta sonra tekrar gelinip anketlerin öğretmenlerden alınacağı da belirtilmiştir. Belirlenen günlerde okullara gidilip anketler toplanmıştır. Dağıtılan 250 anketten sadece 200 tanesine tekrar ulaşılabilmektedir. Bu 200 anket değerlendirmeye alınmıştır.

4- Verilerin Analizi

Anketin uygulanması ile elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamında SPSS 13.0 paket programına girilmiştir. Öğretmenlerin kişisel bilgileri ankete verdikleri cevaplar sayısallaştırılarak derecelendirilmiştir. Çözümlenen verilerin tablolar halinde ifade edilmesinde her hipoteze göre ayrı ayrı ortalamalar alınmıştır. Ayrıca ankette yer alan her soru için ayrı ayrı dökümler çıkarılmış ve tablolar halinde sunulmuştur.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen performansına etkilerinin belirlenmesi amacı ile öğretmenlerin cinsiyetlerinin, medeni durumlarının ve sınıfındaki öğrenci sayısının etkileme düzeylerinin ortaya çıkarılmasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına anlamak için “t testi” uygulanmıştır. Diğer değişken olan meslekteki kıdem ve bu öğretim yılında okutmakta olduğu sınıf değişkenlerinde ise ANOVA testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tablo halinde sunulmuştur.

Her bir istenmeyen öğrenci davranışının öğretmenin dersi planlaması, ders işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkilerine nasıl yansıdığı hakkındaki öğretmen görüşleri Likert tipi ölçekle etkilemiyor (1), biraz etkiliyor (2) ve çok etkiliyor (3) değerleriyle girildi.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri 2 gruba ayrılmıştır. Kadınlar 1. grubu, erkekler 2. grubu oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin meslekteki kıdemleri gruplandırılmıştır. 1. grubu 1–10 yıl arası görev yapanlar, 2. grubu 11–20 yıl arası görev yapanlar 3. grubu ise 21 yıl ve üzeri görev yapanlar oluşturmuştur.

Her bir istenmeyen öğrenci davranışının öğretmenin dersi planlaması, ders işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkilerine nasıl etkilediği konusundaki öğretmen görüşlerinin her öğretmen için grup ortalaması alındı. Daha sonra genel olarak o istenmeyen davranışın bu boyutların hepsinde birden öğretmen davranışını nasıl etkilediğinin her öğretmen için ortalaması alındı.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumu 2 gruba ayrılmıştır. Evli olanlar 1. grubu, bekâr olanlar 2. grubu oluşturmaktadır.

Araştırma İlköğretim 1 kademedeki görev yapan öğretmenlere uygulandığı için, araştırmaya katılan öğretmenlerin bu öğretim yılında okutmakta olduğu sınıf 5 gruba ayrılmıştır. 1. sınıfı okutan öğretmenler 1. grubu, 2. sınıfı okutan öğretmenler 2. grubu, 3. sınıfı okutan öğretmenler 3. grubu, 4. sınıfı okutan öğretmenler 4. grubu, 5. sınıfı okutan öğretmenler 5. grubu oluşturmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin bu yıl okutmakta olduğu sınıfındaki öğrenci sayıları gruplandırılmıştır. 1. grubu sınıfındaki öğrenci sayısı 1–29 olanlar, 2. grubu sınıfındaki öğrenci sayısı 30 ve üzeri olanlar oluşturmuştur.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ver toplama aracından elde edilen bulgulara ve araştırmacının bu bulgularla ilgili yaptığı yorumlara yer verilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerine yer verilmiştir, daha sonra her bir alt problem teker teker ele alınarak bunlarla ilgili yorumlar yapılmıştır.

1) ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ İLE İLGİLİ DAĞILIMLAR

Tablo 1) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular.

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	103	51,5
Kadın	97	48,5
Toplam	200	100

Araştırmaya katılan 200 öğretmenin cinsiyet dağılımının %51,5'i kadın öğretmenler, %48,5'ü erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu kadın öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 2) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Dağılımına İlişkin Bulgular.

Kıdem	Frekans	%
1-10yıl	52	25,9
11-20yıl	86	42,8
21yıl ve Üstü	62	31,3
Toplam	200	100

Araştırmaya katılan 200 öğretmenin meslekteki kıdemlerine göre %25'9 u 1–10 yıl arası, %42'8 i 11–20 Yıl, %31'3 ü 21Yıl ve üstü oluşturmaktadır. Kıdeme göre en çok 11–20 Yıl arası görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 3) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumunun Dağılımına İlişkin Bulgular.

Medeni Durum	Frekans	%
Evli	171	85,5
Bekâr	29	14,5
Toplam	200	100

Araştırmaya katılan 200 öğretmenin medeni durumunun dağılımına göre %85,5 i evli,%14,4 ü bekâr olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu evli öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 4) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Okutmakta Olduğu Sınıfın Dağılımına İlişkin Bulgular.

Sınıflar	Frekans	%
1	51	25,5
2	44	22,0
3	47	23,5
4	30	15,0
5	28	14,0
Toplam	200	100

Araştırmaya katılan 200 öğretmenin okuttukları sınıflara göre dağılımlarda 1.sınıfı okutan öğretmenler %25,5, 2.sınıfı okutan öğretmenler %22,0, 3.sınıfı okutan öğretmenler %23,5, 4.sınıfı okutan öğretmenler %15,0, 5.sınıfı okutan öğretmenler %14,0 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu 1. sınıfı okutan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 5) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Okutmakta Olduğu Sınıfındaki Öğrenci Sayılarının Dağılımı

Sınıflar	Frekans	%
1–29 Arası	92	46,3
30 Ve Üzeri	108	53,7
Toplam	200	100

Araştırmaya katılan 200 öğretmenin okutmakta olduğu sınıfındaki öğrenci sayısına göre %46,3 ü 1–29 öğrenci arası, %53,7 si 30 ve üzeri öğrenci çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu sınıfındaki öğrenci sayısı 30 ve üzeri olan öğretmenler oluşturmaktadır.

2) ANKET SORULARINA VERİLEN CEVAPLARIN ORTALAMALARI

Yapılan araştırmada ankete katılan öğretmenlerin katılma derecelerine göre belirlenen düzeyler aşağıda verilerek tablo 6’da da işaretlenmiştir.

Puan	Katılma düzeyi	Sınırlar
1	Etkilemiyor	1.00–1.67
2	Biraz etkiliyor	1.68–2.35
3	Çok etkiliyor	2.36–3.00

Tablo 6) Anket sorularına verilen cevapların ortalamaları.

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Etkilediği Alanlar	Ort.	SS	PUANLAR		
				1	2	3
1-) Bir yerde uzun süreli oturamamak	Dersi Planlama	2,15	,75		*	
	Ders İşleme	2,47	,54			*
	Ölçme Değerlendirme	2,14	,77		*	
	Sınıf Disiplini	2,49	,60			*
	Velilerle İlişkiler	2,17	,79		*	
2-) Derste sıraların arasında dolaşmak	Dersi Planlama	2,42	,60			*
	Ders İşleme	2,64	,52			*
	Ölçme Değerlendirme	2,38	,70			*
	Sınıf Disiplini	2,70	,54			*
	Velilerle İlişkiler	2,30	,75		*	
3-) Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak	Dersi Planlama	2,22	,66		*	
	Ders İşleme	2,59	,56			*
	Ölçme Değerlendirme	2,42	,59			*
	Sınıf Disiplini	2,53	,55			*
	Velilerle İlişkiler	2,12	,66		*	
4-) Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek	Dersi Planlama	2,43	,60			*
	Ders İşleme	2,63	,55			*
	Ölçme Değerlendirme	2,39	,71			*
	Sınıf Disiplini	2,67	,50			*
	Velilerle İlişkiler	2,26	,72		*	
5-) Arkasına dönerek kalem, silgi vb. atarak arkadaşını meşgul etmek	Dersi Planlama	2,34	,70		*	
	Ders İşleme	2,60	,53			*
	Ölçme Değerlendirme	2,28	,68		*	
	Sınıf Disiplini	2,66	,51			*
	Velilerle İlişkiler	2,14	,72		*	
6-) Verilen bir görevi yerine getirmemek ya da yarıda bırakmak	Dersi Planlama	2,33	,75		*	
	Ders İşleme	2,52	,67			*
	Ölçme Değerlendirme	2,52	,66			*
	Sınıf Disiplini	2,45	,75			*
	Velilerle İlişkiler	2,32	,78		*	
7-) Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak	Dersi Planlama	2,39	,76			*
	Ders İşleme	2,55	,63			*
	Ölçme Değerlendirme	2,55	,64			*
	Sınıf Disiplini	2,45	,76			*
	Velilerle İlişkiler	2,33	,75		*	
8-) Küme çalışmalarını ve sosyal etkinliklere katılmamak	Dersi Planlama	2,31	,59		*	
	Ders İşleme	2,59	,56			*
	Ölçme Değerlendirme	2,51	,58			*
	Sınıf Disiplini	2,40	,65			*
	Velilerle İlişkiler	2,29	,71		*	

9-) Çalışmaya başlamayı geciktirecek başka şeylerle uğraşmak	Dersi Planlama	2,56	,58			*
	Ders İşleme	2,68	,50			*
	Ölçme Değerlendirme	2,41	,66			*
	Sınıf Disiplini	2,64	,52			*
	Velilerle İlişkiler	2,33	,72		*	
10-) Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak	Dersi Planlama	2,43	,70			*
	Ders İşleme	2,61	,64			*
	Ölçme Değerlendirme	2,42	,66			*
	Sınıf Disiplini	2,69	,49			*
	Velilerle İlişkiler	2,31	,78		*	
11-) Arkadaşlarına lakap takmak (şişman, dört göz vb.)	Dersi Planlama	2,39	,69			*
	Ders İşleme	2,47	,62			*
	Ölçme Değerlendirme	2,42	,67			*
	Sınıf Disiplini	2,54	,60			*
	Velilerle İlişkiler	2,31	,72		*	
12-) Yerlere tükürmek, çöp atmak	Dersi Planlama	2,46	,72			*
	Ders İşleme	2,62	,58			*
	Ölçme Değerlendirme	2,54	,64			*
	Sınıf Disiplini	2,68	,58			*
	Velilerle İlişkiler	2,38	,75			*
13-) Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	Dersi Planlama	2,47	,62			*
	Ders İşleme	2,70	,54			*
	Ölçme Değerlendirme	2,59	,60			*
	Sınıf Disiplini	2,75	,52			*
	Velilerle İlişkiler	2,50	,69			*
14-) Kavga etmek	Dersi Planlama	2,50	,60			*
	Ders İşleme	2,69	,49			*
	Ölçme Değerlendirme	2,54	,59			*
	Sınıf Disiplini	2,77	,48			*
	Velilerle İlişkiler	2,49	,69			*
15-) Yalan söylemek	Dersi Planlama	2,46	,62			*
	Ders İşleme	2,66	,52			*
	Ölçme Değerlendirme	2,62	,58			*
	Sınıf Disiplini	2,73	,53			*
	Velilerle İlişkiler	2,50	,69			*
16-) Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	Dersi Planlama	2,36	,61			*
	Ders İşleme	2,49	,55			*
	Ölçme Değerlendirme	2,34	,65		*	
	Sınıf Disiplini	2,43	,58			*
	Velilerle İlişkiler	2,26	,72		*	
17-) Öğretmeninden izin almadan sınıftan ayrılmak	Dersi Planlama	2,45	,61			*
	Ders İşleme	2,67	,54			*
	Ölçme Değerlendirme	2,42	,60			*
	Sınıf Disiplini	2,61	,54			*
	Velilerle İlişkiler	2,37	,72			*

18-) Sık sık devamsızlık yapmak	Dersi Planlama	2,58	,62			*
	Ders İşleme	2,61	,60			*
	Ölçme Değerlendirme	2,61	,61			*
	Sınıf Disiplini	2,51	,73			*
	Velilerle İlişkiler	2,46	,72			*
19-) Okuldan kaçmak	Dersi Planlama	2,49	,64			*
	Ders İşleme	2,53	,62			*
	Ölçme Değerlendirme	2,54	,63			*
	Sınıf Disiplini	2,56	,66			*
	Velilerle İlişkiler	2,47	,73			*
20-) Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek	Dersi Planlama	2,27	,61		*	
	Ders İşleme	2,29	,61		*	
	Ölçme Değerlendirme	2,30	,62		*	
	Sınıf Disiplini	2,32	,72		*	
	Velilerle İlişkiler	2,36	,66			*
21-) Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek	Dersi Planlama	2,47	,60			*
	Ders İşleme	2,59	,52			*
	Ölçme Değerlendirme	2,40	,61			*
	Sınıf Disiplini	2,62	,54			*
	Velilerle İlişkiler	2,32	,70		*	
22-) Her konuda bencil davranmak	Dersi Planlama	2,31	,67		*	
	Ders İşleme	2,39	,60			*
	Ölçme Değerlendirme	2,40	,61			*
	Sınıf Disiplini	2,45	,60			*
	Velilerle İlişkiler	2,26	,70		*	
23-) Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek	Dersi Planlama	2,17	,75		*	
	Ders İşleme	2,30	,76		*	
	Ölçme Değerlendirme	2,33	,70		*	
	Sınıf Disiplini	2,20	,81		*	
	Velilerle İlişkiler	2,15	,77		*	
24-) Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	Dersi Planlama	2,24	,69		*	
	Ders İşleme	2,29	,68		*	
	Ölçme Değerlendirme	2,35	,72		*	
	Sınıf Disiplini	2,45	,70			*
	Velilerle İlişkiler	2,23	,77		*	
25-) Hiçbir şeyi umursamamak	Dersi Planlama	2,38	,63		*	
	Ders İşleme	2,45	,62			*
	Ölçme Değerlendirme	2,50	,62			*
	Sınıf Disiplini	2,55	,60			*
	Velilerle İlişkiler	2,33	,72		*	

Ortalama	Dersi Planlama	2,38	,63		*	
	Ders İşleme	2,45	,62			*
	Ölçme Değerlendirme	2,50	,62			*
	Sınıf Disiplini	2,55	,60			*
	Velilerle İlişkiler	2,33	,72		*	
	KIDEM GRUP	2,05	,75		*	
	ÖĞRENCİ GRUP	1,50	,50	*		
	ORTALAMA	2,44	,44			*

Yapılan araştırmada anket sorularına verilen cevapların ortalamalarına göre genel ortalama 2,44 olarak tespit edilmiştir. Yani; bütün istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını çok etkilediği görülmektedir. Dersi planlama, dersi işleme, ölçme değerlendirme ve sınıf disiplini boyutunda istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını çok etkilediği görülmektedir.

Yapılan araştırmada anket sorularına verilen cevaplara göre velilerle ilişkiler boyutunda istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını biraz etkilediği görülmektedir.

3) ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN TEST EDİLMESİ

1- İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin cinsiyeti ile istenmeyen öğrenci davranışları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilebilmesi için “t” testi uygulanmış ve sonuçlar tablo 7.a’ da ve tablo 7.b’de sunulmuştur.

Tablo 7. a) Öğretmen cinsiyeti değişkenine göre grup istatistikleri

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Dersi Planlama Ortalaması	Kadın	103	2,35	,047
	Erkek	97	2,40	,053
Ders İşleme Ortalaması	Kadın	103	2,54	,040
	Erkek	97	2,53	,044
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	Kadın	103	2,40	,046
	Erkek	97	2,46	,050
Sınıf Disiplini Ortalaması	Kadın	103	2,55	,043
	Erkek	97	2,54	,045
Velilerle İlişkiler Ortalaması	Kadın	103	2,25	,066
	Erkek	97	2,38	,063
Genel Ortalama	Kadın	103	2,42	,041
	Erkek	97	2,46	,048

Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeylerinin daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 7.b) Öğretmen cinsiyeti değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyi

	t	Sd	Anlamlılık	Ortalama Farkı
Dersi Planlama Ortalaması	-,63	198	,52	-,04
Ders İşleme Ortalaması	,16	198	,86	,00
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	-,96	198	,33	-,06
Sınıf Disiplini Ortalaması	,21	198	,82	,01
Velilerle İlişkiler Ortalaması	-1,52	198	,12	-,13
Genel Ortalama	-,70	198	,48	-,04

İstenmeyen öğrenci davranışlarının cinsiyete göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Ortalamalar farklı olmasına rağmen verilen cevaplarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmenlerin kadın ya da erkek olmalarıyla performanslarının istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2- İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin meslekteki kıdem ile istenmeyen öğrenci davranışları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ANOVA ile test edilmiş ve sonuçlar tablo 8.a' da sunulmuştur. Anlamlı bir fark olan düzeylerle ilgili sonuçlar da Tukey testi ile test edilmiş ve sonuçlar tablo 8.b'de sunulmuştur.

Tablo 8.a) Meslekteki kıdem değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyine göre gruplar arası dağılım istatistiği

		Kar. Topl.	S.D.	Kar. Ort.	F	Anlamlılık
Dersi Planlama Ortalaması	Grup İçi	,20	2	,10	,40	,66
	Gruplar Arası	49,81	198	,25		
	Toplam	50,01	200			
Ders İşleme Ortalaması	Grup İçi	,36	2	,18	1,04	,35
	Gruplar Arası	34,85	198	,17		
	Toplam	35,21	200			
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	Grup İçi	,44	2	,22	,953	,38
	Gruplar Arası	46,10	198	,23		
	Toplam	46,54	200			
Sınıf Disiplini Ortalaması	Grup İçi	,23	2	,11	,590	,55
	Gruplar Arası	39,19	198	,19		
	Toplam	39,42	200			
Velilerle İlişkiler Ortalaması	Grup İçi	1,10	2	,55	1,43	,24
	Gruplar Arası	76,21	198	,38		
	Toplam	77,31	200			
Genel Ortalama	Grup İçi	,30	2	,15	,773	,46
	Gruplar Arası	39,25	198	,19		
	Toplam	39,55	200			

İstenmeyen öğrenci davranışlarının meslekteki kıdemine göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Tablo 8.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin dersi planlama, dersi işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkiler düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tablo 8.b) Öğretmenlerin meslekteki kıdem değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyine göre gruplar arası çoklu karşılaştırma istatistiği

Bağımlı Değişken	(I)Sınıf	(J)Sınıf	Ortalama Farkı (I-J)	SS	Anlamlılık
Dersi Planlama Ortalaması	1	2	-,09	,07	,44
		3	-,04	,08	,88
	2	1	,09	,07	,44
		3	,05	,07	,74
	3	1	,04	,08	,88
		2	-,05	,07	,74
Ders İşleme Ortalaması	1	2	-,07	,08	,64
		3	-,05	,09	,85
	2	1	,07	,08	,64
		3	,02	,08	,93
	3	1	,05	,09	,85
		2	-,02	,08	,93
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	1	2	-,06	,07	,62
		3	,02	,07	,93
	2	1	,06	,07	,62
		3	,09	,06	,35
	3	1	-,02	,07	,93
		2	-,09	,06	,35
Sınıf Disiplini Ortalaması	1	2	-,09	,08	,53
		3	,00	,09	,99
	2	1	,09	,08	,53
		3	,09	,08	,43
	3	1	-,00	,09	,99
		2	-,09	,08	,43
Velilerle İlişkiler Ortalaması	1	2	-,07	,07	,61
		3	-,00	,08	,99
	2	1	,07	,07	,61
		3	,06	,07	,65
	3	1	,00	,08	,99
		2	-,06	,07	,65
Genel Ortalama	1	2	-,16	,10	,29
		3	-,17	,11	,28
	2	1	,16	,10	,29
		3	-,01	,10	,98
	3	1	,17	,11	,28
		2	,01	,10	,98

Tablo 8.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin dersi planlama, dersi işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkiler düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin kıdemlerinin artması yada azalması istenmeyen davranışlar karşısında performanslarında anlamlı bir fark yoktur. Yani istenmeyen davranış göreve yeni başlayan öğretmeni de, uzun süredir görev yapan öğretmeni de olumsuz yönde etkilemektedir.

3- İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin medeni durumu ile istenmeyen öğrenci davranışları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilebilmesi için "t" testi uygulanmış ve sonuçlar tablo 9.a' da ve tablo 9.b'de sunulmuştur.

Tablo 9. a) Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre grup istatistikleri

	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma
Dersi Planlama Ortalaması	Evli	171	2,37	,48
	Bekâr	29	2,38	,57
Ders İşleme Ortalaması	Evli	171	2,54	,42
	Bekâr	29	2,55	,43
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	Evli	171	2,43	,48
	Bekâr	29	2,43	,50
Sınıf Disiplini Ortalaması	Evli	171	2,55	,43
	Bekâr	29	2,51	,51
Velilerle İlişkiler Ortalaması	Evli	171	2,30	,62
	Bekâr	29	2,34	,65
Genel Ortalama	Evli	171	2,44	,43
	Bekâr	29	2,44	,51

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarının istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeyine fazla etkisinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 9. b) Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyi

	t	SD	Anlamlılık	Ortalama Farkı
Dersi Planlama Ortalaması	-,05	198	,95	-,00
Ders İşleme Ortalaması	-,15	198	,87	-,01
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	,02	198	,98	,00
Sınıf Disiplini Ortalaması	,51	198	,60	,04
Velilerle İlişkiler Ortalaması	-,31	198	,75	-,03
Genel Ortalama	-,02	198	,98	-,00

İstenmeyen öğrenci davranışlarının medeni durum değişkenine göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Ortalamalar farklı olmasına rağmen verilen cevaplarda medeni durumuna göre istatistiksel anlamlı bir farklılık görülmemiştir. İstenmeyen öğrenci davranışı bekar öğretmeni de, evli öğretmeni de olumsuz yönde etkilemektedir.

4- İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile okutmakta olduğu sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin okutmakta olduğu sınıf ile istenmeyen öğrenci davranışları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ANOVA ile test edilmiş ve sonuçlar tablo 10.a' da sunulmuştur. Anlamlı bir fark olan düzeylerle ilgili sonuçlar da Tukey testi ile test edilmiş ve sonuçlar tablo 10.b'de sunulmuştur.

Tablo 10.a) Öğretmenlerin okutmakta olduğu sınıf değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyine göre gruplar arası dağılım istatistiği

		Kar. Topl.	S.D.	Kar. Ort.	F	p
Dersi Planlama Ortalaması	Grup İçi	2,97	4	,74	3,08	,01
	Gruplar Arası	47,04	195	,24		
	Toplam	50,01	199			
Ders İşleme Ortalaması	Grup İçi	2,12	4	,53	3,13	,01
	Gruplar Arası	33,09	195	,17		
	Toplam	35,21	199			
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	Grup İçi	3,12	4	,78	3,51	,00
	Gruplar Arası	43,41	195	,22		
	Toplam	46,54	199			
Sınıf Disiplini Ortalaması	Grup İçi	2,21	4	,55	2,89	,02
	Gruplar Arası	37,21	195	,19		
	Toplam	39,42	199			
Velilerle İlişkiler Ortalaması	Grup İçi	4,36	4	1,09	2,91	,02
	Gruplar Arası	72,94	195	,37		
	Toplam	77,31	199			
Genel Ortalama	Grup İçi	2,79	4	,69	3,69	,00
	Gruplar Arası	36,76	195	,18		
	Toplam	39,55	199			

Tablo 10.b) Öğretmenlerin okutmakta olduğu sınıf değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyine göre gruplar arası çoklu karşılaştırma istatistiği

Bağımlı Değişken	(I)Sınıf	(J)Sınıf	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık
Dersi Planlama Ortalaması	2	3	-,32(*)	,10	,01
Ders İşleme Ortalaması	1	2	,26(*)	,08	,01
	2	3	-,26(*)	,08	,02
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	1	2	,29(*)	,09	,02
	2	3	-,32(*)	,09	,00
Sınıf Disiplini Ortalaması	2	3	-,28(*)	,09	,01
Velilerle İlişkiler Ortalaması	2	3	-,40(*)	,12	,01
Genel Ortalama	1	2	,27(*)	,08	,01
	2	3	-,32(*)	,09	,00

İstenmeyen öğrenci davranışlarının okutmakta olduğu sınıf değişkenine göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Tablo 10.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin dersi planlama düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. ($s=0,1$) Başka bir deyişle öğretmenlerin dersi planlama faaliyetlerinden öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 10.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; 2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan dersi planlama düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Tablo 10.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin dersi işleme düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. ($s=0,1$) Başka bir deyişle öğretmenlerin dersi işleme faaliyetlerinden öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 10.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; 1. sınıfı okutan öğretmenlerle 2. sınıfı okutan öğretmenler arasında 1. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan dersi işleme düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Bu da 1.sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerin, 2. sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerine göre eğitim öğretime yeni başlamış olmalarıyla olabilir.

2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan dersi planlama düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Tablo 10.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin ölçme değerlendirme düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. ($s=0,00$) Başka bir deyişle öğretmenlerin ölçme değerlendirme faaliyetlerinden öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 10.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; 1. sınıfı okutan öğretmenlerle 2. sınıfı okutan öğretmenler arasında 1. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan ölçme değerlendirme düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Bu da 1.sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerin, 2. sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerine göre eğitim öğretime yeni başlamış olmalarıyla olabilir.

2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan ölçme değerlendirme düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Tablo 10.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin sınıf disiplini düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. ($s=0,02$) Başka bir deyişle öğretmenlerin dersi planlama faaliyetlerinden öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 10.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; 2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan sınıf disiplini düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Tablo 10.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki

kıdem değişkeninin velilerle ilişkiler düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. ($s=0,02$) Başka bir deyişle öğretmenlerin dersi planlama faaliyetlerinden öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 10.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; 2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan velilerle ilişkiler düzeyinde olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Tablo 10.a' da görüldüğü gibi; ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin genel ortalama düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. ($s=0,02$) Başka bir deyişle öğretmenlerin genel ortalama öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 10.b' de Tukey testi sonuçlarına göre; 1. sınıfı okutan öğretmenlerle 2. sınıfı okutan öğretmenler arasında 1. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan genel ortalama olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Bu da 1.sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerin, 2. sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerine göre eğitim öğretime yeni başlamış olmalarıyla olabilir.

2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan genel ortalama olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

5- İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile öğrenci sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin okutmakta olduğu sınıftaki öğrenci sayısı ile istenmeyen öğrenci davranışları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilebilmesi için “t” testi uygulanmış ve sonuçlar tablo 11. a’ da ve tablo 11. b’ de sunulmuştur.

Tablo 11. a) Öğrenci sayısı değişkenine göre grup istatistikleri

	Öğrenci Sayısı	N	Ortalama	Standart Sapma
Dersi Planlama Ortalaması	1–29 Arası	92	2,32	,49
	30 Ve Üzeri	108	2,42	,50
Ders İşleme Ortalaması	1–29 Arası	92	2,49	,41
	30 Ve Üzeri	108	2,58	,41
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	1–29 Arası	92	2,38	,46
	30 Ve Üzeri	108	2,47	,49
Sınıf Disiplini Ortalaması	1–29 Arası	92	2,48	,45
	30 Ve Üzeri	108	2,60	,42
Velilerle İlişkiler Ortalaması	1–29 Arası	92	2,18	,60
	30 Ve Üzeri	108	2,42	,62
Genel Ortalama	1–29 Arası	92	2,37	,43
	30 Ve Üzeri	108	2,50	,44

Araştırmaya katılan öğretmenlerden sınıftaki öğrenci sayısı 30 ve üzeri olan öğretmenlerin, sınıftaki öğrenci sayısı 1 – 29 olan öğretmenlere göre istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 11b) Öğretmenlerin öğrenci sayısı değişkenine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerin performansına etki düzeyi

	t	SD	Anlamlılık	Ortalama Farkı
Dersi Planlama Ortalaması	-1,50	199	,13	-,10
Ders İşleme Ortalaması	-1,46	199	,14	-,08
Ölçme Değerlendirme Ortalaması	-1,39	199	,16	-,09
Sınıf Disiplini Ortalaması	-1,99	199	,04	-,12
Velilerle İlişkiler Ortalaması	-2,74	199	,00	,23
Genel Ortalama	-2,08	199	,03	-,12

İstenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrenci sayısına göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Sınıftaki öğrenci sayısı çokluğunun öğretmen performansını velilerle ilişkiler ve sınıf disiplinini sağlama konusunda etkilediği, diğer konularda etkilemediği görülmüştür.

V. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracından elde edilen bulgularla ilgili sonuçlara ve araştırmacının önerilerine yer verilmiştir.

2007–2008 eğitim öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 135 sınıf öğretmeni, Emirdağ ilçe merkezi ve merkeze bağlı kasabalardaki ilköğretim okullarında görev yapan 35 sınıf öğretmeni, İhsaniye ilçe merkezi ve merkeze bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 30 sınıf öğretmenine uygulanan, anket sonuçlarına göre değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Sonuçlar

İstenmeyen öğrenci davranışlarının cinsiyete göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Ortalamalar farklı olmasına rağmen verilen cevaplarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmenlerin kadın ya da erkek olmalarıyla performanslarının istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf öğretmenlerinin performansını etkileme düzeyi ile meslekteki kıdem değişkeninin dersi planlama, dersi işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkiler düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin kıdemlerinin artması yada azalması istenmeyen davranışlar karşısında performanslarında anlamlı bir fark yoktur. Öğretmenliğe yeni başlayanlarla 20 yılın üstünde görev yapan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının medeni durum değişkenine göre öğretmen davranışlarına etkisi olup olmadığı araştırıldı. Ortalamalar farklı olmasına rağmen verilen cevaplarda medeni durumuna göre istatistiksel anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yani İstenmeyen öğrenci davranışı bekâr öğretmeni de, evli öğretmeni de olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okuttukları sınıflara göre dağılımlarda en çok 1. sınıfı okutan öğretmenler ve en azda 5. sınıfı okutan öğretmenler oluşturmuştur. Öğretmenlerin dersi planlama, dersi işleme, ölçme değerlendirme, sınıf disiplini ve velilerle ilişkiler faaliyetlerinden öğretmenlerin istenmeyen davranışlardan etkilenmeleri okuttuğu sınıfa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

2. sınıfı okutan öğretmenlerle 3. sınıfı okutan öğretmenler arasında 3. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan bütün performans alanlarında daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

1. sınıfı okutan öğretmenlerle 2. sınıfı okutan öğretmenler arasında 1. sınıfı okutan öğretmenler, 2. sınıfı okutan öğretmenlere göre; istenmeyen davranışlardan dersi işleme ve ölçme değerlendirme düzeyinde daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Buda 1.sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerin, 2. sınıf öğretmenlerinin sınıfındaki öğrencilerine göre eğitim öğretime yeni başlamış olmalarıyla olabilir.

Sınıftaki öğrenci sayısı çokluğunun öğretmen performansını velilerle ilişkiler ve sınıf disiplinini sağlama konusunda etkilediği, diğer konularda etkilemediği görülmüştür.

2. Öneriler

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında performanslarının etkilenmemesi için etkili bir sınıf yönetimi bilgisine sahip olmalıdır. Eğitim Fakültelerinde sınıf yönetimi derslerine daha ayrıntılı bir müfredat hazırlanarak öğretmen adaylarına aktarılmalıdır.

Özellikle 1. sınıfı okutacak öğretmenler sınıf yönetimi konusunda daha dikkatli olmalı ve bu yönde kendilerini geliştirecek çeşitli etkinliklere katılmalıdırlar.

Eğitim-öğretim çalışmalarındaki verimliliğin, bilimsel verilere ve objektif kriterlere göre ölçülüp değerlendirilerek, hedeflere hızla ulaşılabilmesi için, öğretmenlerin yakından izlenmesi, karşılaştıkları problemlerde kendilerine meslekî yardım ve rehberlikte bulunulması gibi pek çok yönleri ile öğretmen performansını artırıcı etkinliklerine yer verilmelidir. Öğretmenlerin, öğrencilerle iyi ilişkiler kurabilmesi için, değişimi yakından takip edebilmeli ve bu çerçevede uzmanlarla iş birliği yapabilmesi gerekmektedir. Böylelikle istenmeyen öğrenci davranışları karşısında performansları olumsuz yönde etkilenmez.

KAYNAKÇA

Apuhan, R. Ş. 2002, Etkili Öğretmenin Temel Davranışları, Timaş Yayıncılık, İstanbul.

Aydın, A., 2000, Sınıf Yönetimi, Baskı, Alfa Basın Yayım Dağıtım Ltd. Şti, İstanbul.

Aydın, A., 1998, Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara.

Barutçugil, İ., 2002, Performans Yönetimi, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.

Baş, İ. M.,1999, Şirket Toplam Performans Yönetimi: Kimya Sektöründe Bir Uygulama, 8. Kalite Kongresi, İstanbul.

Başar, H., 2004, Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara.

Başar, H., 1994, Sınıf Yönetimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Başar, H., 1999, Sınıf Yönetimi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Buluç, B., "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesinde Performans Değerlendirme Sisteminin Rolü" <http://www.insan kaynakları.com> (15 Ocak 2008).

Durukan H. ve Öztürk H.İ., 2004, Sınıf Yönetimi, Lisans Yayıncılık, İstanbul.

Ercan, A. R., 1999, Öğrenmeyi Etkinleştiren Başarıyı Yükselten Öğretmen Davranışları, Anı Yayıncılık, Ankara.

Erden, M., 1998, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayınevi, İstanbul.

Ergin, C., 2002, İnsan Kaynaklarını Yönetimi, Academyplus Yayınevi, Ankara.

Karasar, N., 2005, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

Karip,E., 2005, Sınıf Yönetimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Özdayı, N., “Öğrenci Ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XI. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, Cilt 1, Ankara, 2004.

Palmer, M. ve Winters, K., 1993 ,İnsan kaynakları, (Çeviren:Doğan Şahiner), Reposal Matbaası, İstanbul.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2006, Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Okulda Performans Yönetimi Modeli

Tertemiz, N., 2001, “Sınıf Yönetimi Ve Disiplin”, Sınıf Yönetimi, Editör Leyla Küçükahmet, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Turgut, F.,1995 ,Eğitimde Ölçme Değerlendirme Metotları, Saydam Matbaacılık Ankara.

Türnüklü, A., Zoraloğlu, Y.,Gemici, Y., 2001, “İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları”, Eğitim Yönetimi, Cilt 7.

Türnüklü, A., 2000, “Sınıf İçi Davranış Yönetimi”, Eğitim Yönetimi, Cilt 6.

Yüksel, A., 2005, İlköğretim I. Kademe 1., 2. Ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem Ve Görüşleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

EKLER**Sayfa No**

Ek.1 Araştırma izni.....	62
Ek.2 İlköğretim Okullarındaki İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen Performansına Etkisini Değerlendirmeye Yönelik Anket Formu.....	63

Ek. 1 Araştırma İzni

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim MüdürlüğüSayı : B.08.4.MEM.4.03.00.06-040 /
Konu : Araştırma İzni

026 - 0 04.02.2008

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: 30/01/2008 tarih ve B.30.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/197 sayılı Mevlüt BULUT konulu araştırma izin talebi yazısı.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tezli Yüksek Lisans öğrencisi olan Mevlüt BULUT'un, Afyonkarahisar Merkezine bağlı 12 okulda, Emirdağ İlçe Merkezi ve Kasabalarında 7 okulda ve İhsaniye İlçe Merkezi ve Kasabalarında 14 ilköğretim okulunda 25/02/2008 - 14/03/2008 tarihleri arasında toplam 250 öğretmene yönelik "İlköğretim Okullarında Öğrencilerdeki İstenmeyen Davranışların Öğretmen Performansına Etkisi." konulu araştırma yapması Müdürlüğümüz Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun görülmektedir.

Makamunuzca da uygun görüldüğü takdirde tensiplerinize arz ederim.

Hidayet YILDIRIM
İl Milli Eğitim Müdürü
OLUR
04./02/2008

Ömer ADAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:

1-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)

	EGİTİMDE %100 DESTEK	DANISMA 444 0 632 H A T T I	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tel : 0 272 213 76 03 / 212 Fax : 0 272 213 76 05	Kültür – Spor Bölümü E-posta : arge03@meb.gov.tr Web : http://afyon.meb.gov.tr
	Yazılarımıza verilecek cevaplarda yazımızın ilgisinin mutlaka belirtilmesi			

Ek.2 İlköğretim Okullarındaki İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen Performansına Etkisini Değerlendirmeye Yönelik Anket Formu

Değerli Öğretmen Arkadaş,

Aşağıda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen Performansını, "**Dersi Planlama**", "**Ders İşleme**", "**Ölçme Değerlendirme**", "**Sınıf Disiplini**", "**Velilerle İlişkiler**" açısından ne derecede etkilediğini ilgili sütunlara işaretleyiniz. Lütfen boş soru bırakmayınız.

ÖN BİLGİLER

Lütfen maddeleri okuyarak ilgili boşlukları doldurunuz.

1. Cinsiyetiniz: Kadın (....) Erkek (....)

2. Meslekteki kıdeminiz (yıl olarak yazınız):

3. Medeni durumunuz: Evli (....) Bekar(....)

4. Bu öğretim yılında okutmakta olduğunuz sınıf: 1.Sınıf(....) 2.Sınıf(....) 3.Sınıf(....) 4.Sınıf(....) 5.Sınıf(....)

5. Sınıfınızdaki öğrenci sayısı:

Sıra No:	İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞI	OLUMSUZ DAVRANIŞLARIN ÖĞRETMEN PERFORMANSINI ETKİLEDİĞİ ALANLAR														
		DERSİ PLANLAMA			DERS İŞLEME			ÖLÇME DEĞERLENDİRME			SINIF DİSİPLİNİ			VELİLERLE İLİŞKİLER		
		Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor
1	Bir yerde uzun süreli oturamamak															
2	Derste sıraların arasında dolaşmak															
3	Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak															
4	Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek															
5	Arkasına dönerek kalem, silgi vb atarak arkadaşını meşgul etmek															
6	Verilen bir görevi yerine getirmemek yada yarıda bırakmak															
7	Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak															
8	Küme çalışmaları ve sosyal etkinliklere katılmamak															
9	Çalışmaya başlamayı geciktirecek başka şeylerle uğraşmak															
10	Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak															
11	Arkadaşlarına lakap takmak (şişman, dört göz vb.)															
12	Yerlere tükürmek, çöp atmak															

Sıra No:	İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞI	OLUMSUZ DAVRANIŞLARIN ÖĞRETMEN PERFORMANSINI ETKİLEDİĞİ ALANLAR														
		DERSİ PLANLAMA			DERS İŞLEME			ÖLÇME DEĞERLENDİRME			SINIF DİSİPLİNİ			VELİLERLE İLİŞKİLER		
		Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Biraz Etkiliyor	Çok Etkiliyor
13	Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek															
14	Kavga etmek															
15	Yalan söylemek															
16	Kapıyı çalmadan sınıfa girmek															
17	Öğretmeninden izin almadan sınıftan ayrılmak															
18	Sık sık devamsızlık yapmak															
19	Okuldan kaçmak															
20	Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek															
21	Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek															
22	Her konuda bencil davranmak															
23	Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek															
24	Yaptığı hatadan sonra özür dilememek															
25	Hiçbir şeyi umursamamak															